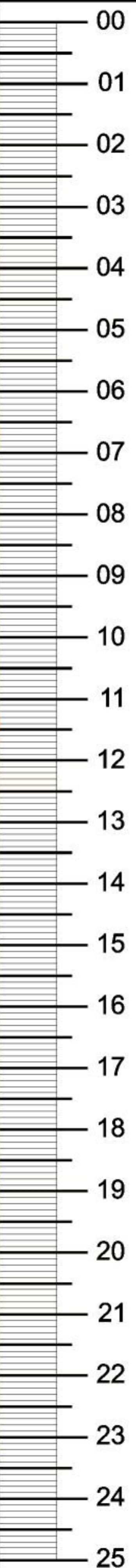

Fragment of a manuscript page with gold leaf initials and a red line. The text is partially obscured by a ruler and a color calibration strip. The initials are large and ornate, written in gold leaf on a parchment background. A red line runs vertically down the page, and a small piece of paper is attached to the left edge.

Fragment of a manuscript page with gold leaf initials and a red line. The text is partially obscured by a ruler and a color calibration strip. The initials are large and ornate, written in gold leaf on a parchment background. A red line runs vertically down the page, and a small piece of paper is attached to the left edge.

+

3

Incipiunt Aureola feliciter ex suavissimis salutiferisque floribus gloriosi confessoris atque doctoris Hieronymi ad Fabre contexta.

ho

Patres charissimi. Non queo quem mente concepi ore proferre sermonem: et cordis leticiam lingua non explicare. Nec autem non solum ego patior qui cupio narrare que sentio: sed etiam et vos mecum patimini plus exultantes in conscientia quam in eloquio proferentis. Cum igitur nihil est christiano felicius cui promittuntur regna celorum: nihil laboriosius qui de vita quotidie periclitatur. nihil eo fortius qui vincit diabolum: nihil imbecillius qui a carne superatur. Utriusque rei exempla sunt plurima. Lathro credit in cruce et statim meretur audire: Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Judas de apostolatus fastigio in perditione tartarum labitur: et nec familiaritate communi: nec intinctione buccelle: nec osculi gratia frangitur: ne quasi hominem tradat: quem filium dei nouerat. Nos quidem parua dimissimus. grandia possidemus: centuplicato fenore christi promissa redduntur. Nec dicimus non tam tibi quam aliis sub tuo nomine. ut prima te fili fronte doceamus magna cepisse: excelsa sectari. et adolescentie immo pubertatis intestina calcantem: perfecteque etatis gradum ascendere. Scis enim dogma nostrum: humilitatis tenere fastigium. et per ima gradiendo ad summa nos ascendere. Ideo sanctus mihi inuocandus est spiritus: ut hec suo sensu ore meo defendat. Non quidem campum rhetorici desideramus eloqui: non dialectorum tendicula. nec aristotilis spineta conquerimus: sed ad sanctarum scripturarum grauitatem confugimus. ubi vulnerum vera medicina est: ubi doloris certa remedia. Verum quia memoria labitur. omnium que dixerimus desideras commentariolum fieri: ut obliuionem lectio consoletur. Ideo pauca que tibi reorum fore necessaria credidi subnectenda. illo enim nostra tendit oratio: ut quoque unus est

labor. vñū 7 premiū sit. Nauigantes nāq; rubrum mare in quo
optandum nobis est. vt verus pharao cum suo mergatur exer/
citu. Multis difficultatibus atq; periculis ad urbē maximā p/
ueniunt vtroq; littoze gentes vage. immo belue habitant fero/
cissime semper solliciti semper armati totius anni vehunt ciba/
ria latentib; saxis vadisq; durissimis plena sunt omnia. Quoz
sum ita perspicuum est. Nā si seu negociatores tanta sustinent.
vt ad incertae perituras perueniant diuitias. 7 seruent cū ani/
me discrimine que multis periculis quesiere. Quid christi ne/
gociatori faciendum est: qui venditis omnibus querit preciosis/
simam margaritā. Qui totius substantie sue opibus emit agrū
in quo reperiat thesaurum quem nec fur effodere. nec latro pos/
sit auferre. Nosse igitur oportet quid iussum sit: quid ve phibi/
tum: vt scientes vtrumq; seruemus. Alioquin ante scientiā mā/
dati. impossibile est nosse quid fiat. Et ego hec non integris ra/
te vel mercibus quasi ignarus fluctuum doctus nauta premo/
neo. Sed quasi nuper e naufragio eiectus in littus: timida na/
uigaturis voce denunctio. Continue tamen mei sensus affectu
vobis vaco. Sed obsecro vos vt conatus meos orationibus ad/
iuuetis: vt dominus 7 saluator pro causa sua respōdeat. Vestrū
itaq; est: vt voluntatem sequatur effectus. Neum est vt velim:
obsecrationum vestrarum est vt velim 7 possim. Nam velle 7
currere meum est: sed ipsum meum summi dei semper auxilio
non erit meum. Deus semper largitur. semperq; datur; est: nec
mibi sufficit q; semel dederit nisi semper dederit. Si enim duri/
iudicis sententiam crebra mulieris flexit petitio: quantomagis
paterna viscera interpellatione sedula molliuntur. Scito tē ta/
men ante omnia verbis nil esse antiquius q̄ christi iura serua/
re. nec patrum transferre terminos. semperq; meminisse roma/
nā sedem apostolico ore laudatam.

¶ Capitulum primum de obedientia.

Accipe ergo fili doctrinam ea implicitate 7 virtute qua
dicimus: quia non querimus h; modi gloriam. (deus

4

testis est) nec ad hoc loquimur vt humanas amicitias aucupe-
mus: nec nostre adulationis sermone ⁊ nos ⁊ alios decipiamus.
nec vt nos apud homines aliquid videamur: sed vt apud deuz
homines magna mereantur. Hoc est itaq; totum quod appre-
hensa manu insinuare tibi cupio. Et vt simpliciter motum me-
tis mee fateor nunc monachi in cunabula moresq; discutimus.
Si vis igitur ad vitam ingredi serua precepta. hoc est ab omni
illicito quo prohibitus es recedas: ⁊ ad omne bonum quod iu-
beris promptus accedas. Respice sanctum virum Pamachium:
⁊ feruentissime fidei Paulinum presbyterum. qui non solū di-
uitias: sed seipso domino obtulerunt. qui contra diaboli tergi-
uersionez nequaquā pellem ꝑ pelle: sed carnes ⁊ ossa ⁊ animas
suas suo domino consecrarunt. qui te exemplo ⁊ eloquio: id est
⁊ opere ⁊ lingua possunt ad maiora perducere. nobilis es ⁊ illi:
sed in christo nobiliores. Diues es ⁊ honoratus: ⁊ illi ex diuiti-
bus pauperes ⁊ inglorii. ⁊ iccirco ditiores ⁊ magis indyti: quia
pro christo pauperes ⁊ inhonorati. Contemnunt aurum: contem-
serunt ⁊ multi philosophi. Non enim satis est perfecto ⁊ consu-
mato viro opes continere. pecuniam dissipare ⁊ proicere quod
in momento ⁊ perdi ⁊ inueniri potest. fecit hoc antisthenes. fe-
cerunt plurimi: quos viciosissimos legimus. Plus enim de-
bet chusti discipulus prestare quā mundi philosophus glorie:
animal ⁊ popularis aure atq; rumorū venale mancipium.
Tibi non sufficit opes contemnere. nisi ⁊ christum sequaris.
Te ipsum vult dominus hostiam viuam placentem deo: te inq;
non tua. Et ideo variis temptationibus commonet. quia mul-
tis plagis ⁊ doloribus eruditur israel: ⁊ quem diligit dominus
corripit. Flagellat autem omnem filium quem recipit. q; si te ip-
sum domino dederis. si apostolica virtute perfectus sequi cepe-
ris saluatore. tūc intelliges vbi fueris: ⁊ in exercitu christi quā ex-
tremū tenueris locū. vñ ⁊ ꝑpositū mōasterii timeas vt dñm: di-
ligas vt parentem. Credas tibi salutare quicquid ille preceperit:
nec de maioris sententia iudices cuius officii est obedire. ⁊ im-

nota.

plere que iussa sunt dicente Moyse. Audi israel et tace. nec ipse
te doceas: nulla ars absque magistro discitur. Et iam muta ani-
malia et ferarum greges ductores sequuntur suos: in apibus prin-
cipes sunt. Erues unam sequuntur. ordine litterario imperator
unus: iudex unus provincie. Roma ut condita est. duos fratres
simul habere reges non potuit: et fratricidio dedicatur. In Re-
becca utero Esau et Jacob bella gesserunt. Singularum ecclesia-
rum singuli episcopi: singuli archiepiscopi. singuli archidiaconi:
et omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur. In naui
unus gubernator. in domo unus dominus: in quouis grandi
exercitu unius signum expectatur. Et ne plura replicando fa-
stidium legenti faciam: per hec omnia ad illud tendit oratio. ut
doceam te non tuo arbitrio dimittendum: sed vivere debere in
monasterio sub unius disciplina patris consortioque multorum.
ut ab alio discas humilitatem: ab alio patientiam. **Hic te silenti-**
um: ille te doceat mansuetudinem. non facias quod vis: com-
edas quod iuberis. habeas quantum acceperis: et operis tui pen-
sam persolues. Subiiciaris cui non vis. lassus ad stratum veni-
es: necdum expleto somno surgere compellaris. Tantis occupa-
tu negotiis nullis vacabis cogitationibus. Et dum ab alio tra-
sis ad aliud: opusque succedit operi. Illud solum mente retinebis
quod agere compelleris. nam omni oblatione et hostia preciosi-
or est obtemperantia mandatorum: dicente propheta. Ecce obe-
dientia melior est quam sacrificium: et obauditio quam apes arietum.
Et alibi. Initium bone vite. facere iuxta que precepta sunt apud
deum: magis quam imolare hostias. Et alibi. Qui conseruat legem:
multiplicat oblationem. Sacrificium salutare est attendere man-
datis et discere ab omni iniquitate. nec nobis blandiri debemus
in factis iussorum: si in prohibitorum transgressione peccemus cum
transgressionis crimen beneficii meritum tollat. Quod non mei
sensus assertio: sed utriusque testamenti exempla probant. ubi in-
uenimus etiam dei amicos ob unius contemptus errorem: bo-
norum retrofactorum munificentiam perdidisse. **Sic Adam cum diabo**

nota

lo facile credidit seducenti: post familiaritatem ⁊ colloquiū dei.
vnius pomi cupiditate superatus perdidit paradisum. Et quia
per transgressionem vnū habere presumpsit: multa simul bona
amisit. Sic vroz Loth post angeloz obsequia contra interdic-
tum retro aspiciens: in figmentū salis repente commutata est.

Quis est hic presumptionis spiritus qui tantam in animo no-
stro operat audaciam: vt cum sanctos homines de leuibus etiā
culpīs videamus esse punitos. ⁊ nos quotidie in maioribus ⁊
pluribus delinquentes intactos in media damnatione fore cre-
damus: quā leue nūq̄ sit deū etiā in exiguo contēnere. q̄ non
tū ad qualitatem peccati respicit: sed etiam ad persone contem-
ptum. p̄pter quod homini non solū intendendū est quale sit
quod iubetur: sed quantus sit ille qui iubet. Excluditur hoc lo-
co vulgaris illa sententia: quā mibi suo iudicio religiosi ⁊ q̄ sa-
pientes sibimet videntur dicere solent. Sufficit nobis vt nō cri-
minalia peccata ⁊ maiora faciam: facilis enim est cōmissio mi-
norum delictoz. qui dum animali sapientia occupant animos.
spiritualem intelligentiam ⁊ consuetudinē diuine legis igno-
rant: que sepe peccatum ostendit quod nobis non videtur esse
peccatum. ⁊ que illic impietatē facit: vbi nos opus pietatis ostē-
dimus. Saul ⁊ Josaphat reges fuerunt populi israel: ⁊ dum mi-
sericordiam his quos deus oderat prestiterunt: dei offensam in
opere pietatis incurrerunt. Econtrario phinees filiq̄ Leui.
gratiā dei humana cede ⁊ suoz paricidio meruerunt.

Ca. ii. de tribus generibus monachoz egypti.

Et quoniā monachoz fecimus mentionem. ⁊ te scio li-
benter audire que sancta sunt. autem paulisper accom-
moda. Tria sunt in egypto genera monachoz. Ceno-
bite quos illi anses gentili lingua vocant: nos in cōmuni viuē-
tes possumus appellare. anathorite qui soli habitant per deser-
ta: ⁊ ab eo qd̄ p̄cul ab hominibus recesserunt nuncupant. Ter-

de sana bapt.

de cenobitis

Tertium genus monachorum est quod dicunt remioteb: deterrimū atq; neglectum: et quod in nostra puincia aut solum aut primū genus est. Hi bini vel trini nec multo plures simul habitāt suo arbitrio et ditione viuentes. Et de eo quod laborauerint in medium partes conferunt: nec habeant alimenta communia. Habitant autem quā plurimum in vrbibus et castellis et quasi ars sit sancta non vita: quicquid vendiderint maioris est precii. Inter hos sepe sunt iurgia: quia suo viuentes cibo: non patiuntur se alicui esse subiectos. Reuera solent certare ieiuniis: et rem secreti victorie faciunt. Apud hos affectata sunt omnia: laxa manice: calige follicantes: vestis grossior: crebra suspiria: visitatio virginū: detractio clericorū: et si quando dies festus venerit saturatur ad vomitum. His igitur quasi quibusdā pestibus exterminatis: veniam? ad eos quod plures sunt et in cōmuni habitāt: id est quos vocari cenobitas diximus. Prima apud eos consideratio est obedire maioribus: et quicquid iusserint facere. Diuisi sunt per decurias atq; centurias: ita vt nouē hominibus presit decimus. Et rursus: x. prepositos sub se centesimus habeat. Manēt separati et seiuncti cellulis vsq; ad horā nonā vt institutū est nemo pergit ad altum: exceptis his decanis quos diximus: vt si cogitationibus quod fluctuet illius consoletur alloquiis. Post horam nonam in cōmune concurritur: psalmi resonant: scripture recitantur ex more: et cōpletis orationibus cūctisq; residentibus mediū quē patrē vocant: tunc incipit disputare. Quo loquēte tantum silentium fit vt nemo aliū respicere: nemo audeat exire: dicētis: laus est in fletu audientium. Lacite volūtur per ora lachryme: et nec in singulis quidē erumpit dolor. Cum vero de regno christi et de futura beatitudine et gloria ceperit annunciare ventura: videas cūctos moderato suspirio et oculos ad celū lenātes intra se dicere. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe et volabo et requiescam. Post hoc concilium soluitur: et vnaqueq; decuria pergit cum suo parente ad mēsam: quibus per singulas ebdomadas vicissim ministrant. Nullus in cibo strepitus est: nemo come/

6

dens loquitur: viuitur pane ⁊ leguminibus ⁊ oleribus que sale
solo cōdiuntur: vt nō tantum senes accipiunt quibus cum par
uulis sepe fit prandiū: vt illorū etas fella sustentur. ⁊ aliorū non
frangatur incipiens. **D**ebinc consurgunt pariter. ⁊ in no dicto
ad presēpia redeunt: ibi vsq; ad vesperum cum suis vnusquisq;
manet ⁊ dicit. Vidistis illum ⁊ illum: quanta in ipso gratia sit:
quantum silentium: ⁊ q̄ moderatus incessus. Si infirmum vi
derint consolantur: si in dei amore feruentem cohortant̄ ad stu
dium. Et quia nocte extra orationes publicas in suo cubili vn
quisq; vigilat: circueunt cellulas singulorū: ⁊ aure apposita qd
faciant diligenter explorant. Quem tardiorē deprebenderit
non increpant: sed dissimulato quod norunt eū sepius visitant:
⁊ prius incipientes prouocant magis orare q̄ cogant. Op^o dei
statutum est quod decano redditum ab eo fertur ad iconomū:
qui ⁊ ipse per menses patri omnium cum magno reddit timo
re rationem: a quo etiam cum cibi facti fuerint degustantur. Je
iunium totius anni equale est: excepta quadragesima in qua so
la conceditur districtius viuere. Penthecosten cene mutantur
in prandia: quo ⁊ traditioni ecclesiastice satisfaciunt. ⁊ vētrem
cibo nō onerēt duplicato. **A**d tertiū genus veniā quos anacho
ritas vocāt: ⁊ q de cenobiis exeūtes excepto pane ⁊ sale ampli^o
ad deserta nil perferūt. Hui^o vite auctor Paul^o illustrator An
tonius: ⁊ vt ad superiora cōscendā princeps Jobānes baptista
fuit. **T**alē vero ritum Hieremias quoq; ppheta describit di
cens. Bonum est viro cum portauerit iugum domini ab adole
scentia sua: sedebit solitarius ⁊ tacebit: quoniam sustulit super
se iugum: ⁊ dabit percutienti se maxillam: saturabitur ab obpro
briis: quia in sempiternum abiiciet dominus: horum laborem
⁊ conuersationem in carnem non carnis: alio tempore si voluer
is explicabo. **N**unc ad propositum redeam. Bonum est obedi
re maioribus: parcere parere perfectis: ⁊ post regulas scriptura
rum vie tue tramitem ab aliis discere: nec preceptore vtī pessu
mo scilicet presumptione tua.

de anachoretis

Ca. iii. de castitate.

Mortificate inquit apostolus membra vestra que sunt super terram. Unde ipse postea considerans ait. Vivo autem non iam ego: viuit vero in me christus. Quod mortificauerit membra sua. et in imagine noctis perambulauerit. non timebit dicere. Factus sum sicut vter in puina. Unde idem apostolus castigabat corpus suum et in seruitutem redigebat. ne aliis predicans ipse reprobis inueniretur. Corporisque et persona generis humani inflatus ardoribus loquebatur. Miser ego homo quis me deliberabit de corpore mortis huius. Item. Scio quoniam non habitabit in me. hoc est in carne mea. bonum vellem enim adiacet mihi. ut faciam autem bonum nequaquam. Non enim quod volo bonum: sed quod volo malum hoc facio. Et de nouo qui in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem non estis in carne sed in spiritu: si tamen spiritus dei habitat in vobis. Unde post cogitationum diligentissimam cautionem. ieiuniorum tibi arma sumenda sunt. et canendum cum David. Humiliauit in ieiunio animam meam. Matrem autem ita vide ne per illam alias videre cogaris. Quarum vultus cordi non adbereant. et tactum viuat sub pectore vulnus. Ancillas que illi in obsequio sunt tibi scias esse in insidiis: quia quanto vilior earum conditio tanto facilius earum ruina est. Volo autem te propter has causas non habitare cum matre. Et precipue ne aut offerentem delicatos cibos renuendo contristes. aut si acceperis oleum igni adicias. et inter frequentiam puellarum per diem videas quod nocte cogites. Adolescentiam tuam nulla sordemaculis. ut ad altare christi quasi de thalamo virgo procedas. et habeas de foris bonum testimonium. licet de ceteris virtutibus ut sapientia. fortitudine. iusticia. humilitate. mansuetudine. et libertate possunt et alii iudicare. pudicitiam sola nouit conscientia. et humani oculi huius rei iudices esse non possunt. femine quoque que nomen tuum nouerint. vultum tuum nesciant.

7
Nam Johannes baptista sanctam matrem habuit: pontificisq;
filius erat. et tamen nec matris affectu: nec patris opibus vin-
cebatur. ut in domo parentum cum periculo viueret castitatis.
viuebat in heremo: et oculis desiderantibus christum nihil ali-
ud dignabatur aspicere. **V**estis aspera: zona pellicea: cibus locu-
ste et mel siluestre: omnia virtuti et continētie preparata. **U**nde
martyrem quendam tormenta non vicerant: sed superabat vo-
luptas. Tandem celitus inspiratus prescisam mordens linguā
in osculantis se faciem expuit. et sic libidinis sensum succendēs:
doloris magnitudo perspuit. Nam quomodo qui ignem teti-
gerit: statim aduritur. ita viri tactus et femine sentit naturam
suam: et diuersitatem sexus intelligit. Item quomodo poterit li-
bidinem refrenare: qui nec manum valet cohibere nec linguam.
Sed et hospiciolum tuū nūq̄ mulieris pedes terant. **V**ide ne sub
eodem tecto mansites. nec in preterita castitate confidas: quia
nec David sanctior: nec Sampson fortior: nec Salomone po-
tesse sapientior. Memento semper: q̄ paradisi colonū de sua
possessione mulier eiecerit. **E**grotanti autem tibi sanctus qui-
libet frater assistat. Nam scio quosdam corpore conualuisse. et a-
nimo egrotare cepisse. **P**ericulose tibi ministrat cuius vultū fre-
quenter attendis. Si tamen vidua a te visitat̄ aut virgo: nūq̄
domum solus introeas. Solus cum sola secreto: et absq̄ arbitro
vel teste non sedeas. **L**antaq̄ confabulādi fiducia sit: ut intrā
te alio ne paueas: nec erubescas. Speculum enim mentis est fa-
cies: et taciti oculi cordis fatentur archana. **T**ales quoq̄ habeto
socios: quorum contubernio non infameris. non veste sed mori-
bus orientur: et pudicitiam habitu polliceantur. Corruptunt
bonos mores confabulationes pessime. **C**aueto omnes suspitio-
nes: et quicquid probabiliter fungi potest ne fingatur ante de vi-
ta. **E**rebra munuscula et sudariola et fasciculos et vestes ori appli-
catas et oblatas. et degustatos cibos blādasq̄ et dulces literulas
sanctus amor non habet. **A**udi me mel meum. lumen meum. me-
umq̄ desiderium christus est. **O**mnescq̄ delicias et lepores et ri-

su dignas urbanitates: et ceteras ineptias amatorum in com-
muniis erubescimus: et in seculi hominibus detestamur: quanto ma-
gis in clericis et monachis. quorum et sacerdotum proposito: et p-
positum ornatur sacerdotio. Nec dico quod aut in te aut in sanctis
viris ista formidem: sed quod in omni proposito et in omni gra-
du et sexu boni et mali reperiatur. Malorumque condēnatio: laus
bonorum fit. Vide quid possint frena a vitiis nos retrahunt: in-
troducunt ad virtutum choros: et in christo monte pulcherrimo
habitare nos faciunt. Quamdiu in patria tua es: habeto cellu-
lam pro paradiso. Varia scripturarum poma decerpe: his utere
delitiis: eorum fructu complecti. Si scandalizat te oculus: pes:
manus tua proiice ea: nulli parcas: ut soli parcas anime tue. Qui
viderit inquit dominus mulierem ad concupiscendum eam: iam
mehatus est eam in corde suo. Quis gloriabitur castum se ha-
bere cor? Astra non sunt munda in conspectu domini: quanto
magis homines quorum vita temptatio est. Ne ve nobis mise-
ris: quotienscumque concupiscimus: totiens fornicamur. Inebria-
tus est inquit gladius meus in celo: multo amplius in terra que
spinas et tribulos generat. Vas electionis in cuius pectore chri-
stus resonat: macerat corpus suum: et tamen cernit naturalem
carnis ardorem sue repugnare sententie. ut quod non vult hoc
agere compellat: et tu ne arbitraris absque lapsu et vulnere posse
transire: nisi omni diligentia seruaueris cor tuum. Maxime cum
plurimi etiam si continentēs iracundi sunt: ebriosi: procaces: su-
perbi: et continentia magis inflati: percussores: maledici: cupi-
di: tumidi: multum sibi placentes: ut iudices continentiam qua
se preferunt incontinentie subministrasse materiam. Sed ille con-
tinens vere est: qui vniuersa membrorum officia a malis affe-
ctibus subtrahit: et cogitatum a tota nequitia compescit. Quā-
to plures tamen sunt que impugnant pudicitiam: tanto victo-
rie maiora premia. Nam et ego cum essem iuuenis et solitudinis
me deserta vallarent: incentiua vitiorum ardoremque nature fer-
re non poteram. Que cum crebris ieiuniis frangerem: mens ta-

men cogitationibus estuabat **S**ad quam edomandam: cuiusdam
fratri qui hebreis crederat me in disciplinam dedi. Ut post
Quintiliani acumina: grauitatemq; frontonis. Ciceronisq; flu-
uios: et lenitatem Plinii alphabetum discerem. stridentiaq; et
anhelantia verba meditarer: quid ibi laboris sumpserim: qd
sustinuerim difficultatis: quotiens desperauerim. et contem-
tione discendi rursus inceperim: testis est conscientia: tam mea
qui passus sum: q̄ eorum qui mecum duxerunt vitam. Et gra-
tias ago domino: q̄ de amaro semine litterarum dulces fructus
cappio. Prima igitur temptamenta clericorum sunt mulierum
frequentes accessus: nociuum genus femina. ianua diaboli. via
iniquitatis. scorpionis percussio: cum proxima stipula accen-
dit ignem. Flammigero igne percutit femina conscientiam pa-
riter habitantis: eruritq; fundamenta montium. Ego iudico
si cum uiris femine habitant: viscarium non deerit diaboli. Si
alligauerit quis ignem in sinu suo. uerimenta eius non com-
burentur: aut si quis ambulauerit super carbones ignis non
comburetur. Mihi crede toto corde. cum domino habitare non
possunt: qui mulierum accessibus copulantur. Sed dicis. qui
ambulat simpliciter: ambulat confidenter. bene et argute. Sed
et oportet habere bonum testimonium ex his que foris sunt:
licet coram deo recte incedas. tamen coram hominibus bo-
na prouidentia sunt: quia astutiores sunt filii lucis filii te-
nebrarum. Cum ergo a te non amputatur hoc genus. das
reprehendentibus te locum: ipse te detrahentium morsibus
tradidisti. Nam inter illecebras voluptatum: etiam ferre-
as mentes libido domat. que maiorem in uirginibus pati-
tur famem: dum dulcius putat omne quod nescit. Narrant
gentilium fabule. Cantico Sirennarum nautas in saxa pre-
cipites: et ad orphei cytharam arbores bestiasq; ac silicis dura
mollita. Difficile quoq; inter epulas seruatur pudicitia: nitens
tutis sordidum ondit auius. Licet qdam putat maioris esse uirtutis
presentem contemnere voluptatem: tamen ego securioris esse arbi-

troz continentie nescire quid querat. Remotio igitur viri casti-
tatis collocat arma; construit in melioribus castra pudoris. Te-
cla post temptationem pasonis. antiochie cum paulo prohibetur
pariter ambulare. Nemo miles cum vxore pergat ad bellū. Ger-
minant femine spinas cum viris habitantes. archana mentiū
acuto mucrone percutiunt. Nemo igitur inter serpentes et scori-
piones securus ingredit. Libido nunq̄ satiatur. et extincta re-
accenditur. vsu crescit. nec rationi paret. que impetu ducit. Un-
de virginitas in eo felicior q̄ carnis incentiua non nouit. et vi-
duitas in eo solitior q̄ preteritas animo recolit voluptates. Vi-
ro enim luxurioso. verbum castitatis offensio est. Qui viuūt in
monasterio. et quorum simul magnus est numerus. nunq̄ soli ex-
tra procedant. De agmine columbarum sepe accipit et vnam se-
parat. quam statim inuadit et lacerat. vt citius carnibus et cruo-
re satietur. Morbide oues suum deserunt gregem. et lupozū fau-
cibus deuorantur. Rarus igitur tibi sit egressus in publicum.
Martyres a te querantur in cubiculo tuo. Nunq̄ causa deerit
procedendi. si semper quando necesse est processurus sis. Alioz
vulnus nostra sit cautio. pestilente flagellatio stultus sapiēti-
or erit. Nam etiam que homines se existimant salutaria. deo vo-
lente verti videmus in pernitiem. In tranquillitate enim tem-
pestas oritur. Nihil deo aduersante securū est. Naturale quoq̄
est vnumquemq̄ in suo periculo. de alio plus sperare. Si quan-
do senseris exteriorē hominem flore adolescentie suspirare. et
accepto cibo cum te in lecto positum dulcis libidinum pompa
concesserit. arripe scutum fidei in quo ignite diaboli extingui-
tur sagitte. Omnes enim adulterantes. quasi clibanus cor eoz.
Licet difficile est humanam animam non amare aliquid. neces-
se est vt in quoscumq̄ mens nostra trabatur affectus. Carnis
igitur amor spiritus desiderio restringatur. quicquid inde mi-
nuitur. binc crescat. Non sinas ergo cogitationem crescere. duz
paruus est hostis interfice. vt nequitia elidatur in semine. Au-
di psalmistam. Beatus qui allidet paruulos suos ad petrā. Im

9
possibile est in sensum hominis non irruere motum et medulla-
rum calorem: ille tamen laudatur ille predicatur. beat? qui sta-
tim cum ceperit cogitare interficit cogitatus et allidet eos ad
petram: petra autem est christus. Nam fides pura moram non
patitur. cum apparuerit scorpio: illico conterendus est. Arden-
tes igitur diaboli sagitte ieiuniorum et vigiliarum frigore restrin-
gende sunt. Erras namque frater erras. si putas nunquam christia-
num persecutionem non pati tunc enim maxime obpugnaris:
cum te obpugnari nescis. Nemo enim est tanta firmitate sufful-
tus. ut de stabilitate sua debeat esse securus: dicente apostolo:
Qui stat videat ne cadat. quoniam nullus hostili exercitu obsi-
dente securus est. Nam aduersarius noster tanquam leo rugiens
aliquid deuorare querens circuit. et tu pacem putas. Sedet in
insidiis cum diuitibus in oculis ut interficiat innocetem. Quod
de libidine diximus referamus ad auariciam et omnia vitia que
vitantur solitudine. **I**ccirco urbium frequentiam declinemus.
ne facere compellamur. que nos non tam natura cogit facere quam
voluntas.

Capitulum quartum de paupertate.

Quondam diues adolescens omnia que in lege precep-
ta sunt se implese iactabat. Sed que? dominus in euang-
gelio. Unum inquit tibi deest. Si vis perfectus esse: va-
de et vende omnia que habes et da pauperibus. et veni et sequere
me. Qui omnia se fecisse dicebat. in primo certamine diuitias
vincere non potest. Unde difficile intrant diuites in regna ce-
lorum que expeditos et alarum leuitate subnixos habitatores
desiderant. Uade inquit et vende non partem substantie sed vni-
uersa que possides: et da non amicis: non consanguineis: non pro-
pinquis: non uxori: non liberis. plus aliquid addam: nihil tibi
ob metum inopie reseruabis. ne cum Elnania damneris et saphi-
ra: sed da cuncta pauperibus. et fac amicos de iniquo mamona:

qui te recipiant in eterna tabernacula: ut me sequaris ut domi-
num. Nam omnis qui reliquerit domum aut fratres vel sorores
aut patrem et matrem vel uxorem aut filios aut agros propter
nomen meum: centuplum accipiet et vitam eternam possidebit.
O quanta beatitudo pro parvis magna recipere externa pro breui-
bus. pro mortuis semper uiuentia: et habere deum debitorem. In
actibus apostolorum quando domini nostri adhuc calebat cru-
or: et feruebat recens in credentibus fides: uendebant omnes pos-
sessiones suas et precia earum ad apostolorum deferebant pedes.
ut ostenderent pecunias esse calcandas: dabaturque singulis pro
ut opus erat. Unde Ananias et Saphira dispensatores timidi.
immo corde duplici: ideo condemnati. quia post votum obtule-
runt quasi sua: et non eius cui ea uouerant. partemque sibi iam alie-
ne substantie reseruantes. metuentes famem quam uera fides
non timet. et presentem metuere vindictam non crudelitatis sen-
tentia: sed correptionis exemplo. Uende igitur omnia et da pau-
peribus. non diuitibus: non ad luxuriam sed ad necessitatem:
siue ille sacerdos sit siue cognatus sit. et affinis: nihil aliud in il-
lo consideres nisi paupertatem. Quodque in egyptiis et siriis mo-
nasteriis moris est. ut qui se deo uouerunt seculo renunciates.
omnes delicias seculi conculcant: sed utinam quod renunciamus
seculo uoluntas sit non necessitas. ut paupertas habeat expeditam
gloriam. non illatura cruciatum. Ceterum iuxta miseras
huius temporis et ubique gladios seuiantes. satis diues est qui pa-
ne non indiget. ac nimis potens est qui seruire non cogitur. mul-
ti enim edificant parietes. et columnas ecclesie substernunt. mar-
mora nitent: auro splendent laquearia. et gemmis altare distin-
guitur. et ministroium christi nulla est electio. Nec uero mihi ali-
quis opponat diues in iudea templum. et mensas. lucernas. bur-
ribula. ciphos. et cetera ex auro fabricata. tunc hec apudabantur a
domino. quando sacerdotes hostias immolabant. et sanguis pec-
cudum erat redemptio peccatorum: quibus hec omnia precesserunt
in figura. Hunc uero cum paupertatem domus sue pauper do-

10

minus dedicauerit cogitemus crucem: et diuitias lutum putabi-
mus. Sed nunquid tempus est ut habitetis in domibus laquea-
ris id est ornatis et compositis. et que non tam ad usum sunt quam
ad delicias inquit propheta. Nam habitaculum meum in quo fue-
runt sancta sanctorum et cherubin et mensa propositionis pluuiis
rigabitur: squalabit solitudine. et sole torrebit. Que autem utili-
tas parietes fulgere gemmis. et christum in paupere fame mori.
Fiam non sunt tua que possides. dispensatio tibi credita est. Ca-
ue ne quasi fidelis et famosus quondam tuorum dispensator: alie-
nam pecuniam distribuendam accipias. Nam socrates ille the-
banus homo quondam ditissimus cum ad philosophandum athe-
nas pergeret. magnam auri pondus abiicit: nec putauit se simul
virtutes et diuitias posse possidere. et nos suffarcinati auro christum
pauperem sequimur: sub pretextu elemosyne pristinis opibus in-
cubantes. Nam quomodo possumus aliena fideliter distribuere.
qui nostra timide reseruamus. Intelligis quid loquor. Dedit
mihi enim dominus intellectum. preter victum et vestitum et ma-
nifestas necessitates nihil cuiquam tribuas. ne filiorum panes com-
medant canes. Tu ergo considera ne christi substantiam im-
prudenter effundas: sine immoderato iudicio rem pauperum
tribuas non pauperibus quod est pars sacrilegii. Et secundum
dictum prudentissimi viri: liberalitate liberalitas pereat. Sunt
quoque qui pauperibus parum tribuunt ut amplius accipiant. et
sub pretextu elemosyne diuitias querunt: que magis venatio di-
cenda est quam elemosyna. Sic bestie: sic aues capiuntur et pisces.
Modicum in hamo esce ponitur. ut matronarum in eo sacculi
pertrahantur. Nos autem humiles atque pauperuli nec habemus
diuitias nec oblatas dignamur accipere. balsamum piper et po-
ma palmarum rustici non emunt. Qui enim volunt diuites fieri:
incidunt in temptationem et laqueum diaboli et desideria multa. Et
presertim quia et etas optata cunctis non vicinam mortem quam debet mortu-
libus lege naturae. sed cassa spe annorum nobis spacia pollicetur. In eo. n-
tam fractis viribus et sic decrepitate senectutis est. ut non putat adhuc

vnnum annum se esse victurum. Verum quid ago. fracta nauī de
mercibus disputo. Non intelligimus antichristum appropin-
re: quem dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Iuuenis q-
dem potest cito mori. sed senex diu viuere non potest: maxime
quia ad comparationem eternitatis. omne quod in mundo pa-
timur vna dies appellari potest: non habitationis. sed peregrī-
nationis: nam quotidie morimur. quotidie commutamur: et ta-
men eternos non credimus. **H**oc ipsum quod dico: quod scribo:
quod lego: quod emendo: de vita mea trahitur. Quot puncta
notarii. tot meorum damna sunt temporum. Omnes namq; di-
uitie de iniquitate descendunt: nisi alter perdiderit: alter inue-
nire non potest. vnde vulgata sententia mihi videtur esse verif-
fima. q; diues aut iniquus aut iniqui heres. Vides enim homi-
nes maria transire. ante potentum fores excubare: pati conuicia
que seruorum conditio vix patitur. vt diuitias congregent: vt
aliquam accipiant dignitatem. et post q̄ hoc fuerunt consecuti:
tradere se luxurie et voluptatibus omni iniquitati. vt quod aua-
ritia congregauit: luxuria consumat. Isti ergo p̄ laboribus su-
is efficiuntur hospiciū demonum. qui templū dei esse debēt:
fiunt tabernacula ethiopum. Post q̄ enim ditati fuerint: et per
fas et nephas ad altissimum gradum conscenderit. tunc con-
scientia peccatorum suorum semper mortem: semper iudicium
formidabunt. et ad leuem febriciunculam quasi latrones in car-
cere: ita de eternis suppliciis suspirabunt. **D**iuites autem qui
ingressi sunt regnum celorum. ipsis diuitiis ad bona vtentes
opera diuites esse desierunt. et dispensatores dei magis q̄ diui-
tes appellandi sunt. Obsecro ergo te ne lucra seculi queras in
christi militia. Negociatorem clericum ex inope diuite factum.
et ex ignobili gloriosum: quasi quandam pestem fuge. Et preser-
tim cum sciam te toti renunciaisse mundo. et obiectis calcatisq;
diuitiis: orationi lectioni et ieiuniis vacare quotidie. Procura-
tores quoq; et dispensatores domorum alienarum atq; villarū
clerici esse non possunt: qui pp̄rias iubentur contemnere facul-

tates. Auaricie itaq; malum tibi omnino vitandum est. nō quo
 aliena non appetas. hoc enim ⁊ publice leges puniunt. sed quo
 tua que tibi sunt aliena non serues. **S**i ī alieno inquit fideles nō
 fuistis. quod vestrum est quis dabit vobis. Sed dicis : iuuenis
 sum ⁊ delicatus ⁊ manibus meis laborare non possum: si ad se-
 nectam venero: si egrotare cepero: quis mei miserebitur? Audi
 ad apostolos loquentem Jesum. Respice volatilia celi ⁊ cetera.
Si vestis desierit lilia pponantur. si esurieris beatos audies
 pauperes ⁊ esurientes. Si aliquis afflixerit dolo. legito ppter
 hoc illud apostoli. Complacoe mihi in infirmitatibus meis. Il-
 lud autem quod derelicta militia castrasti te ppter regna celo-
 rum. **Q**uid aliud est q̄ q̄ perfectam secutus es vitam? **P**erfectus
 autem seruus christi nil preter christum habet: aut si preter chri-
 stum habet. perfectus non est. **S**i perfectus non est. **S**i perfectus
 es cur bona paterna desideras? **D**iuinis euangelium vocibus in-
 tonat. non potestis duobus dominis seruire. **E**t audet quisq̄
 mendacem christum facere mammonē ⁊ domino seruiēdo. **Q**ui
 dicit se in christum credere. debet quomodo ille ambulauit sic
 ambulare. **A**ffatim diues est qui cum christo pauper est: nā ser-
 uū dei qui diebus ⁊ noctibus seruiunt domino. qui in terra po-
 siti angelorum imitantur conuersationem. ⁊ nihil aliud loquū-
 tur nisi quod ad laudes dei pertinet. habentes victum ⁊ vestitū.
 his gaudent diuitiis qui plus habere nolunt: si tamen seruant
 ppositum. alioquin si amplius desiderant. his quoq; que neces-
 saria sunt pbantur indigni. **Q**uicquid tamen corpora nostra
 defendere potest: ⁊ humane succurrere imbecillitati. quos nu-
 dos natura profudit: hoc vna appellanda est tunica. **S**i ergo desi-
 deras esse qd̄ ppheta ē. qd̄ xp̄s est. da pauperibus quo necitas su-
 stēteat: nō quo opes augeant. **Q**uodq; si qd̄ plus habes q̄ qd̄ tibi
 ad victū vestitūq; necessarium est. illud eroga: in illo debitor
 esse te noueris. **N**am aliena rapere conuincit: qui vltra necessa-
 ria sibi retinere conatur. **C**lerici quoq; qui de bonis parentum
 sustentari possunt. si quod pauperum est accipiunt: sacrilegium

profecto committunt. Scit enim hostis antiquus maius conti-
nentie qui nummorum esse certamen. Facile namque obicitur
quod erit extrinsecus. Intestinum bellum periculosius est. **Za-**
cheus diues erat: apostoli pauperes. et quantum ad diuitias ni-
hil: quantum ad voluntatem totum mundum reliquerunt. Si
offeramus christo opes cum anima nostra. libenter suscipiet: si
autem que foris sunt deo. que intus sunt diabolo: domus non
est equa partitio. **Nolo** igitur quod ea tantum offeras que potest
fur rapere: hostis inuadere: prescriptio tollere. et que ad instar
vndarum et fluctuum a succedentibus sibi dominis occupan-
tur: et que velis nobis in morte dimissurus es. Illud offer quod
nullus possit tibi hostis auferre. **Nam** aurum deponere: incipi-
tium est non perfectorum. seipsum offerre deo: christianorum est.
Nec enim imaginem crucifiri portare potest: nisi qui in hoc se-
culo nudum se mortuumque reddiderit. Infinita namque de scri-
pturis exempla suppetunt: que auariciam docent esse fugien-
dam. **Verum** quid ante non plures annos gestum sit referam.
Quidam ex fratribus partior magis quam auarior: nesciens trigin-
ta argenteis dominum venditum: centum solidos quos lina te-
rendo acquisierat moriens dereliquit. **Finis** est consilium in-
ter monachos: nam in eodem loco circiter quinque milia diuisis
cellulis habitabant. **Quid** facto opus esset. **Alii** pauperibus di-
tribuendos esse dicebant. **Alii** dandos ecclesie: nonnulli paren-
tibus remittendos. **Nacharius** vero et **Panthonius** et **Isidorus**
et ceteri quos patres vocant sancto in eis loquente spiritu: de-
creuerunt infodiendos esse cum eodem dicentes. Pecunia tua
tecum sit in perditionem. **Neque** hoc crudeliter quispiam putet
esse factum. **Tantus** cunctos per totam egyptum terror inuasit:
ut vnum solidum detinuisse sit criminis. **Radix** omnium ma-
lorum est auaritia: ideo et ab apostolo idolorum seruitus appel-
latur. **Non** quidem occidit fame animam iustam dominus. **Iu-**
nior fui et senui et non vidi iustum derelictum: nec semen eius
querens panem. **Delias** coruis ministrantibus pascitur. **Uidua**

12
sareptena ipsa cum filiis nocte peritura prophetam pascit esuri
ens. et mirum in modum captate completo: qui alendus venerat
alit. Petrus apostolus inquit. Aurum et argentum non est mi
hi: quod autem habeo tibi do. surge et ambula in nomine Jesu.

Ec nunc multi licet sermone taceant opere loquuntur. fidem et
misericordiam non habeo: quod autem habeo argentum et aurum
hoc non do tibi. Audi iacob quid in sua oratione postulet. Si
fuerit dominus meus mecum et seruauerit me in via hac per quam
iter facio. et dederit mihi panem ad manducandum: et vestem ad
vestiendum. tantum necessaria deprecatus est. Unde et latrones
ad sanctum Hilarionem. Quid faceres si latrones ad te venirent?
quibus respondit. Audus latrones non timeo. **F**at illi **F**ortidi pos
ses **P**ossim inquit. sed non timeo: quia sum mori paratus. **F**ui?
alii mirantur signa et portenta que fecit. Mirantur etiam incre
dibilem abstinentiam scientiam et humilitatem. Ego autem nil
ita stupeo quam gloriam et honorem calcare potuisse. quia difficile
factum est gloriam virtute superare: et ab his diligere quos prece
das. **C**um ergo christi gaudeas libertate. ac prope modum in do
gmate constitutus sis: non debes ad tollendum tunicam te
cto descendere. nec respicere post tergum: nec aratri semel
arreptam sciuam dimittere. Sed si fieri potest imitare Jo
seph. et Egyptie domine pallium derelinque: ut nudus se
quaris dominum saluatorem: qui dicit in euangelio. Nisi
quis tulerit crucem suam et secutus me fuerit: non potest me
us esse discipulus. Proiice sarcinam seculi ne queras diui
tias: que camelorum prauitatibus comparantur. Audus et
leuis ad celum vola: ne alas virtutum tuarum auri depri
mant pondera: ne impleas sacculum: quem euacuare domi
nus precipit. Si igitur qui habent possessiones et diuitias
iubentur omnia vendere et dare pauperibus. et sic sequi sal
uatorem: dominatio tua non debet querere quod erogatu
rus es. Vidua illa in euangelio paupercula. que duo mi
nuta misit in gazophilatium: cunctis etiam preferit diuitibus.

quia totum quod habuit dedit. **E**t tu igitur eroganda non que-
ras ut fortissimum tirunculum suum christus agnoscat. ut letus
tibi de longissima regione venienti occurrat pater. ut stolam tri-
buat. ut donet annulum. ut immolet pro te vitulum saginatum.

¶ Ca. v. de utilitate paupertatis.

Pauper vero ita consolandus est. ut sciat in paupertate
magis sibi bona consideranda. Et primo quidem quod a
deo illic sit utiliter percipsum. presciat enim deum infir-
mitatem eius considerasse. et sciuisse quod diuitiarum sarcinam et
solicitudinem ferre non posset. Deinde sciat quantas tempta-
tiones. et quanta pericula transierit nomine paupertatis. Si af-
fluentia deest que frequenter contraria est. ad animi tamen diui-
tias quotius sine impedimento in paupertate transitur. certe
qualibus malis careat consideret. Caret inuidia. emulatione. in-
fidiis. dolo. superbia. et his que homini in hoc seculo diuitie so-
lent conflare. Fluxu enim rerum et vbertate copiarum animus
soluitur. vigor mentis infringitur. virtus corporis enervatur. **T**ac
in paupertate non lasciuia. conuiuia. non turpes potationes. om-
nia sobria. omnia rigida. omnia humilia. non abiecta. quoniaz
conscientia pura et virtute sunt plena. non est habundus extra-
neis facultatibus. non facile ad diuitias animi id est ad virtu-
tes huius mundi diues accedit. Filius enim dei difficilius di-
cens diuitem intrare in regnum celorum. utique intelligit paupe-
rem facilius. **E**t ne se ob paupertatem alienum esse a cura dei eri-
stimet. propheta testatur dicens. **E**t pauperem et diuitem ego feci.
et pro omnibus equalis mihi cura est. Non est enim deus perso-
narum acceptor. nec pro illo tantum se curam gerere profitetur
qui in seculo diuitiis pollet. sed pro omnibus et pro pauperibus
curam sustinet. remuneraturus quem inuenerit aut in diuitiis
humilem. aut in paupertate patientem. **D**istributio veluti totius
corporis humani et ministerium queritur singulorum. Conside

13
ret hominis corpus esse vnum quidem corpus sed plurima me-
bra: nunquid omnia sunt oculus. aut pes: aut reliqua membra:
Sed sicut ait apostolus doctor gentium. fide et veritate que infe-
riora sunt membra maiorem his tribuimus honorem. Et que-
admodum virtus singulorum membrorum in suo ordine atque
officio demonstratur. ita in totius humani generis corpore ve-
luti minor paupertas et diuicie collocantur: ut diuitiis humani-
tas dei examine comprobetur. Exultare debet pauper et deo gra-
tias agere: quia multis patrimonii nexibus liberatus est. In
die probationis non grauatur compedibus facultatum: facilius
liber sequitur discipulus dominum nullis nexibus implicatus.
Non desit etiam ab ipso in quantum potest misericordia iusta in ege-
nos: quia sicut iustus efficitur de frugalitate in inferioribus et
non habentibus prerogatu non vereatur. ne ipse deficiat cum
in usu sancte administrationis habeat promptissimam volun-
tatem: nihil cum sibi deerit. Non cupiat in hoc seculo diues fie-
ri. ne mala plurima sibi acquirat: dicente et monente glorioso
Paulo. **H**abentes victum et vestitum his contenti simus. **I**mmo
si vera fide et propter salutem credere optauit celestes sibi diuiti-
as cooptet et comparet. quas vnusquisque et misericordie et reliquis
bonis actibus comparat et assumit. Temporalibus enim eterna
sunt preponenda. caducis stabilia: sollicitis securiora. periculosis
libera: inhonorificis clariora. Igitur cum christus dixerit. Pri-
mum querite regnum dei et hec omnia apponentur vobis. nulli
dubium fore credo his copiam necessariorum rerum in terris
non defecturam. quibus celestia preparantur. **V**nde his moni-
tis. et diues temperetur et pauper subleuetur. Difficile quoque po-
tentes nobiles et diuites. et multo his difficilius eloquentes deo.
Obcecat namque mens eorum diuitiis opibus atque luxuria: et
circumdati vitiis non possunt videre virtutes. Felix enim qui
non in diuitiis. non in sapientia. non in potentia seculari et elo-
quentia: sed in christi passionibus gloriatur. **E**t nihil miserius quam deum pro-
pter nummum contemnere. Ideo quem senseris semper aut cre-

bro de nummis loquentem: instiorem potius habeto quam monachum.

Ca. vi. de correctione et doctrina presidentis.

Rector quoque honore suppresso equalem se subditis bene uiuentibus deputet: et erga peruersos iura rectitudinis exercere non formidet. Nam liquet quod omnes homines natura genuit equales. sed variante meritorum ordine alios aliis culpa postposuit. Sed et arguuntur negligentes rectores ecclesie dei: ob quorum incuriam perit omnis decore populi christiani: cum nec in cogitatione legis diuine: nec in cultu pietatis: nec in sacrarum virtutum exercitio laborare conentur. Tunc etenim doctrina rectorum sanitas est: cum doctrina pariter et vita consentiunt. Sed nec putent sua doctrina et sapientia: sed dei auxilio pacem ecclesiis suis redditam. Qui si suum seruauerint gradum: sunt quasi domus dei et quasi angelus domini. Sed si plus cupiunt uideri nosse quam ceteri: quandoque patet ueritatis regulam non tenere. Magister quoque discipulum corrigit: quem ardentioris cernit ingenii. Nam medicus si curare cessauerit: desperat. Quonia non est parui apud deum meriti: bene filios educare. Rectorum quoque est: ut laborantium nouerit sudorem: vel lapsis manum porrigere: vel errantibus iter ostendere. Sed ne gloriaris quod multos discipulos habeas: filii dei docuit in iudea. et xii. tantum apostoli illum sequebantur: phariseorum autem doctrine omnis populus applaudebat. Ledit discipulus magistrum: si per negligentiam suam precepta eiusque laborum dispdat. Ideo non sit in eis pene diuersitas: quibus precepta sunt paria. nulli personarum accipias. Quatenus sit potes vel nobilis: si peccauerit corripe eum. Nam confusione sequitur ignominia: ignominiam correptio: correptione consolatio: consolatione salus. Vera enim amicitia: que sentit dissimulare non debet. Non est crudelitas pro deo crimina punire: sed pietas. Nihil tamen crudelius nihilque miserius inueniri potest. quam

14
vt timore mortis pprie: nec salutē filioꝝ audeant defendere. **D**o-
cente autem te in ecclesia: non clamor populi sed gemitus suscitetur.
Lachryme auditorꝝ: laudes tue sint. Sermo presbyteri: scriptura
rū lectione cōditus sit. Unde et apłus precipit. Sermo vester sit
sale conditus. q̄ si infatuet foras proiciat: et perdit nominis di-
gnitatē. Nā sicut victoria domini triumphus seruoꝝ: et sic ma-
gistri eruditio discipuloꝝ pfectus. Nisi enim caput sanū sit. om-
nia mēbra erunt in vicio. **Q**uādo doctrina nō erit in ecclesiis. in-
telligimus perire pudicitia: castitatē mori. et oēs obire virtutes:
quia nō cōmederūt verbū domini. **T**ūc scriptura erit utilis au-
dientibus: cū absq; christo nō dicat. cum absq; patre nō pferat.
cum sine spiritu sancto eā nō insinuat ille qui predicat. **S**ed dif-
ficile dignus prece virtutū christi inueniri potest. qui in nunci-
andis illis nō suā sed eius querit gloriā quē predicat. **C**ōfusio
quoq; et ignominia est Jesum crucifixū pauperē et esurientē fal-
sis predicare corporibus. et ieiuniorum doctrinā p rubētes buccas
tumentiaq; ora proferre. Nō confundāt ergo opera sermo-
nem tuū: ne cum in ecclesia loquaris tacitus quisq; respondeat.
Cur hec que dicis non facis. **A**ccusare etiā auariciā latro potest.
Sacerdotis os cum mente cōcordet. Nā quō potest preses eccle-
sie auferre malum de medio eiꝝ. qui in delictū simile corruerit.
Aut qua libertate corripit peccantē. cū tacitus ipse sibi respōdeat
eadē se admisisse que corripit. **P**erdit enim auctoritatē docē-
di cuius opere sermo destruit. **H**c illud **T**ulii caput artis ē do-
cere quod facias. **V**enerationi mihi semp fuit nō verbosa rusti-
citas: sed sancta simplicitas. **Q**ui. n. in sermone imitari se dicit
apostolos prius imitetur virtutes et vitā illoꝝ: in quibus loquen-
di simplicitatē excusabat sancti nominis magnitudo. **N**on enī
facit ecclesiastica dignitas christianum: nec est facile stare loco
pauli tenere gradum petri iam cum christo regnantium. ne for-
te veniat angelus qui scindat velum templi tui: qui can-
delabrum de loco moueat. **I**gitur edificaturus turrim fu-
turi operis. sumptus computa. sicut non hierosolymis fuisse:

sed hierosolymis bene vicisse laudandum est. **P**rius ergo facia-
mus et sic doceamus ne doctrine auctoritas cassis operibus fru-
stretur. Nam de eloquentibus et pronuntiantibus plenus est orbis.
Loquuntur que nesciunt. docent que non didicerunt: magistri
fiunt cum discipuli ante non fuerunt. Sed nec ad scribendum
cito pericias et leui ducaris insania: multoque tempore disce quod
doceas. et sic temeritate quorundam doceas quod nescias: sed an-
te disce quod docturus es. Nam qui sapientium verba crebro au-
dire et intelligere negligit. vitam suam gubernare non nouit:
quantomagis nec aliorum regimini proficiendus est. **V**ideo ser-
uum seruis te esse conuenit: atque ita in omnibus perdocere: ut
quicumque audiunt conuersatione tua magis quam sermone profici-
ant. Quoniam quidem non in sermone est regnum dei: sed in vir-
tute. **S**ed nec statim multitudinis acquiescamus iudicio. sed ele-
cti in principatum. noscimus mensuram nostram: et humiliemur
sub potenti manu dei. **R**euera nihil fedius preceptore furioso.
qui dum debeat esse mansuetus et eruditus: e contra torto vul-
tu. tremantibus labiis: rugata fronte. effrenatis conuitiis: fa-
cie interpallorem ruboremque variata clamore perstrepat. et erran-
tes non tam ad bonum trahit. quam ad malum seuitia sua preci-
piat. Licet non qui aliquando irascatur iracundus est: sed ille
qui crebro hac passione superatur. **S**untque multi docentes ea
que non oportet turpis lucri gratia. qui totas domos subuer-
tunt. et putant questum esse pietatem. Quodque plerumque acci-
dit ut habeamus pugnas legis: non ob desiderium veritatis.
sed iactanciam glorie. dum apud audientes docti volumus ex-
timari. Festino igitur gradu pergamus ad magistros: et eorum
teramus limina. et precepta virtutum ac mysteria scripturarum:
vincula potemus eterna.

¶ Capi. vii. de solitudine.

Ruera ut simpliciter motum mentis mee fatear. confi-
 derans et propositum tuum et ardozem quo seculo renun-
 cisti. Differentiis in locis arbitror. Si urbibus et fre-
 quentia urbium derelicta in agello habites: et christum in solitu-
 dine queras. et oves solus in monte cum Jesu. sanctorumque loco-
 rum tantum vicinitatibus perfruaris. id est ut et vrbe careas: et
 propositum monachi non amittas. Loquor non de episcopis. non
 de presbyteris: non de clericis. quorum alia causa est: et alia mo-
 nachi. Clerici oves pascunt. ego pascor. sed de monacho loquor.
 qui precium possessionum suarum ad pedes apostolorum po-
 suit: docens pecuniam esse calcandam. ut humiliter et secreto vic-
 titans. semper contemnat quod semel contempserit. Nam sum-
 me stulticie est renunciare seculo. dimittere patriam. vrbes de-
 serere. monachum profiteri: et inter maiores populos publice vi-
 uere. Quia ergo frater me interrogas per quam viam incedere
 debeas. reuelata tecum facie loquor. Si officium vis exercere
 presbyteri: si episcopatus te vel opus vel onus forte delectat. vi-
 ue in urbibus et castellis: et aliorum salutem fac lucrum anime
 tue. sin autem cupis esse quod diceris monachus id est solus.
 quid facis in urbibus que utique non sunt solum habitacula:
 sed multorum. Habet unumquodque propositum principes suos.
 Romani duces imitentur Romulos. Fabricios. Regulos. Sciu-
 piones. Philosophi proponant sibi Pitagoram. Socratem. Pla-
 tonem. Aristotilem. Poete emulentur Homerum. Virgilium.
 Menandrum. Terentium. Historici Kithidem. Salustium. He-
 rodoctum. Liuium. Oratores Lysiam. Crathos. Demostenem.
 Tulium. Et ut ad nostra veniamus. Episcopi. presbyteri habe-
 ant ad exemplum apostolos et apostolicos viros: quorum hono-
 rem possidentes habere mereantur et meritum. Nos autem ha-
 bemus propositi nostri principes Paulum. Antonium: Julianum.
 Dilarionem. Macharium. Et ut ad scripturarum auctoritate
 redeas. noster princeps heliseus helias. Nostri duces filii pphe-
 tarum qui habitant in agris et solitudine: et faciebant sibi taber-

macula ppe fluenta iordanis. De his sunt ⁊ filii rechab: qui vi-
num ⁊ siceram non bibebant ⁊ morabantur in tentoriis. **Q**ui dei p
Hieremiam voce laudantur. ⁊ pmittitur eis. q non deficiat de
stirpe eoz vir stans corā domino. Interpretare igitur vocabu-
lum monachi hoc est nomē tuū: quid facis in turba qui solus
es. nō tibi eadem causa que ceteris est: quodq; nemo ppheta in
patria sua honorem habet. Nam vbi honoz non est: ibi contem-
ptus est. vbi contemptus ibi frequēter iniuria: vbi iniuria ⁊ in-
dignatio. vbi indignatio ibi quies nulla. vbi quies non est: ibi
mens sepe a proposito deducitur. vbi autem per inquietudinem
aliquid aufertur e studio: minus fit eo quod tollitur. ⁊ vbi mi-
nus est: perfectum nō potest dici. Ex hac supputatione: illa sum-
ma nascitur. Monachum perfectum in patria sua esse nō posse.
Perfectum autem esse nolle derelinquere est. **V**bi autē ego nūc
sum non solum quid agatur in patria. sed ⁊ an ipsa patria persi-
stat ignoro: immo nec mihi conceditur vnus angulus beremi.
Quotidie exposcor: fidem quasi sine fide renatus sum.

¶ Capitulum. viii. de laudibus
⁊ vtilitate beremi.

Quid igitur agis tu frater in seculo qui maior es mun-
do. Paupertatem times. beatos pauperes christus ap-
pellat. **L**abore terreis: sed nemo athleta sine sudoribus
coronabitur. De cibo cogitas: sed vera fides famem non patit.
Super nudam me tuis humum erosa ieiuniis membra collide-
re. sed dominus tecum iacet. **S**qualidi capitis horret inculta cesa-
ries: sed caput tuū christus est. Infinita beremi vastitas te ter-
ret: sed tu paradysum mente deambula. **Q**uotienscumq; illuc mē-
te conscenderis: totiens in beremo non eris. **O** desertum chri-
sti floribus vernans. **O** solitudo in qua illi nascuntur lapides:
de quibus in apocalipsi civitas magni regis extruitur. **O** be-
remus familiaris deo gaudens ⁊ atq; ⁊ etiam illud apostoli.

17

vagatur. **J**udicat contra apostoli voluntatem alienos seruos.
quod gula poposcerit porrigit manus: dormit quantum volue
rit. nullum feretur: omnes se inferiores putat. crebriusq; in vr
bibus q̄ in cella est: et inter fratres simulat verecundiam q̄ pla
tearum turbis colliditur. Quid igitur solitariam vitam repre
hendimus minime. quippe q̄ sepe laudamus. licet vt prefertur
solitaria vita periculosa est. ne abstracti ab hominum frequen
tia sordidis et impiis cogitationibus pateant: et pleni arrogan
tie. et supercilli cunctos despiciant. armētq; linguas suas vel cle
ricis vel monachis detrahendo. Sed de ludo monasteriorū hu
iusmodi volumus egredi. milites quos heremi dura rudimen
ta non terreant: qui speciem sue conuersationis multo tempore
dederint. qui omnium fuerunt minimi vt primi omnium fierēt:
quos nec esuries aliquando nec saturitas separauit. Qui pau
pertate letantur. quorum habitus sermo vultus incessus doctri
na est virtutum. **Q**uotiens in heremo constitutus in illa va
sta solitudine. que exusta solis ardoribus horrenduz monachis
prestat habitaculum: putavi me romanis interesse delitiis. Se
debam solus quia amaritudine plenus eram. horrebant sacco
membra deformia: et squalida cutis. situm ethiopisse carnis ob
durerat. Quotidie lachryme quotidie gemitus. Et si aliquādo
me repugnantem somnus imminens oppressisset: nuda humo
vir ossa herentia collidebam. De cibis vero et potu taceam: cuz
etiam ibi languentes monachi aqua frigida vtantur. et coctū
aliquid accepisse luxuria sit. **I**lle igitur ego qui ob iehenne me
tum tali me carcere re damnaueram. scorpionum tantum socius:
et ferarum sepe coreis in terram puellarum. Pallebant ora ieiu
niis: et mens desideriiis estuabat. In frigido corpore et ante ho
minem sicca iam carnem premortua sola libidinum incendia bu
liebant. Itaq; omni auxilio destitutus ad Jesu iacebam pedes:
rigabam lachrymis. crine tergebam: et repugnantem carnē eb
domadarum media subiugabam. **N**on depudescō infelicitatis
mee: qui potius plango non esse quod fueram. Memini me cla

mantem diem crebro iunxisse cū nocte: nec prius a pectoris cessasse verberibus q̄ domino imperante rediret tranquillitas. **S**ip sam quoq; cellulam quasi cogitationum mearum consciam per timescebam. ⁊ mihimet iratur: ⁊ rigidus solus deserta penetra- bam. ibi mee erat orationis locus: ibi illud miserrime carnis ergastulum collocabam. Et vt mihi testis est dominus. post mul- tas lachrymas. post celo oculos inherentes: nonnumq; videbar mihi interesse agminibus angelorum. ⁊ letus gaudensq; canta- bam: post te in odorem vnguentorum tuorum curremus. **D**icaz ⁊ aliud quod in egypto viderim. Grecus erat adolescens in ce- nobio. qui nulla continentia nulla operis magnitudine: flam- mam poterat carnis extinguere. Hunc periclitantem pater mo- nasterii hac arte seruauit. **I**mperat viro cuidam graui. vt virgis ⁊ conuiciis insectaretur hominem. Et post irrogatam iniuriarū primus veniret ad querimonias: vocati testes p̄ eo loquebant̄ qui contumeliam fecerat. flere ille contra mendacium cepit. so- lus pater defensionem suam callide opponere studuit: ne abun- dantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? **I**ta ann⁹ du- ctus est. **Q**uo expleto interrogatur adolescens super cogitatio- nibus pristinis: an adhuc molestie aliquid sustineret. Pape in- quit mihi viuere non licet: ⁊ fornicari libet. Dic solus si fuisset: quo adiutore superasset. Sunt enim meliores duo q̄ vnus: ⁊ si alter ceciderit ab altero fulcietur. funiculus triplex non facile rumpitur: ⁊ frater fratrem adiuuans exaltabit. **V**idi ego quos- dam q̄ postq̄ renūciauerit seculo. vestimentis dumtaxat ⁊ vo- cis p̄fessione non rebus: nihil de pristina conuersatione muta- runt. Res familiaris magis aucta q̄ diminuta. eadem mīsteria seruatorum. idem apparatus conuiuii. ⁊ nomen sibi vendicant so- litarii. **Q**uidam vero pauperes sunt ⁊ tenui substantiola vidē- turq; sibi scioli. pomparum ferculis similes p̄cedunt ad publi- cum: vt caminam exerceant facundiam. **S**unt etiam qui humo- re cellularum. immoderatisq; ieiuniis. tedio solitudinis. ac ni- mia lectione. dum diebus ⁊ noctibus auribus personant. vertū

no

no

no

18

tur in melanconiam. et ipocritis magis fomentis quam nostris monitis indigent. Plerique artibus et negociationibus pristinis carere non possunt: mutatisque nominibus institorum eadem exercent commertia. non victum et vestitum quod apostolus precepit: sed maiora quam seculi homines emolumenta sectantes. et sub religionis titulo exercentur iniusta compendia: et honor nominis christiani magis fraudem facit quam patitur. Que pudet dicere: sed necesse est ut saltem sic ad nostrum erubescamus dedecus. publice extendentes manus pannis aurum tegimur. Et contra omnium opinionem plenis sacculis morimur diuites. qui quasi pauperes vivimus. Tibi cum in monasterio fueris hoc facere non licebit. et inolecente paulatim consuetudine: quod primum cogebaris velle incipies. et delectabit te labor tuus: oblitusque preteritorum semper priora sectaberis. nequaquam considerans quid alii mali faciant: sed quid boni tu facere debeas. Nec vero peccantium ducaris multitudine. nec te pereuntium turba sollicitet. ut tacitus cogites. Quid ergo omnes peribunt qui in urbibus habitant. Ecce illi fruuntur suis rebus. ministrant ecclesiis: balneas adeunt. vngenta non spernunt: et tamen in omnium ore versantur. Ad quod et ante respondi et nunc breuiter respondebo. In presenti opusculo me non de clericis disputare: sed monachum instruere.

Ca. x. de periculo habitandi in urbibus.
Considera obsecro satis esse difficile locum stephani implere. vel pauli. vel in angelico stare ministerio. Preciosum margaritum est. sed cito frangitur: fractumque instaurari non potest. Flavis quamuis sit rudis et solidis confixa clavis. tumentesque fluctus tabulata non sentiat: cito si periculose nauigat perforatur. Et licet plenis ventis lucrosius ad optata perueniat: tamen magis secura sunt que et tranquilla sunt. Et ut apertius loquar. plus te quam dicis habere mercedem: si in media vrbe consistens monachorum victites vita sunt vera que dicis: sed non tam facile explentur opere quam dicto. Nam si

aliquis te de optimatibus inuitat ad prandium: certe aut eun-
dum tibi est aut negandum. Si ieris: aut eisdem resceris cibis
aut aliis. et aliis conuiuiarum offenduntur oculi. si isdem perit
abstinentia. Quod si ire nolueris. miser comederis in prandio.
ad singulas quasque violas et delibuta melle: vina potaberis. Ali-
us in tuum vultum cauillabitur. ille incessum irridebit: hic ha-
bitum. et imitatores forsitan iudeorum: nonne inquit. hic est
filius fabri: nonne fratres eius et sorores apud nos sunt. ego il-
lum memini ante tot ferme annos illud fecisse turpe: dixisse tur-
pius. alius furem clamabit: et tecum sceleris finget esse partici-
pem. omnia prandia pariter consonabunt: et in te temulentum
conuuium dissoluetur. **¶** si vllis abstinueris carnibus et non cre-
bro balnea frequentas: tunc nota per omnes calumnias. Mani-
chei tibi titulus ascribetur. si volucrum edulium refutaberis: et
tenellas carnes columbas crassosque turtures expetent. gutturi
durior dominus denegaueris: sacrilegii crimine affigitur statimque
aiunt. Hi sunt qui creatorem mundi contemnunt: in usus nostros
facta sunt omnia. Audiui domino teste non mentior quendam
in suam gulam difertum cum rumore cognosceret me cibis esculen-
tioribus abstinere dicere. Nunquid porcellus ita factus est: ut
rogatus in senatu sententiam diceret. Quo videlicet me stulti-
cie condemnaret: qui me putaret ea que sunt in usus creata non
sumere. Quod si pulla fuerit tunica etiam preter eum tantum
digitis denotaberis: ac si nisi formosus fueris sanctus esse non
poteris. Nec istiusmodi cum vitam in urbibus lacerent bonam
Quid facies frater in medio: aut vitiiis aut anathemati colla
submittes. id est aut sectaberis que sunt aduersa continentie:
aut si nolueris condemnaberis. Pretermitto crebras salutatio-
nes. obsequia matronarum: variasque illecebras. quibus etiam ri-
gissimi molliuntur animi: et sireneo cantu ad naufragium pertra-
hantur. Nunc autem illud affirmes. quod etiam si ista non essent. ad
comparationem tamen ingenti boni minora deserere deberes.
Cum enim tanta reperimus in celo. parua et caduca quesisse non

doleamus in terra. Ambitio namque potentia magnitudo vrbis: videre et videri: et salutariter laudare detrabere vel audire proloqui: et tantum hominum frequentiam saltem inuitum videre. a proposito monachorum et quiete aliena sunt. Aut enim videmus ad nos venientes et silentium perdimus: aut si non videmus et superbie arguimur. Interdum et visitantibus reddamus vices: ad superbos fores pergimus. Inter linguas rodentium ministroz: postes ingredimur deauratos. In christi vero villa ut diximus totum rusticitas: itaque preter occupationes aut nobis claudendum est hostium: aut scripturarum propter quas aperiende sunt fores studia relinquenda. His igitur rationibus inuitati multi philosophorum reliquerunt frequentias vrbium et ortulos suburbanos. vbi ager irriguus et arborum come: et susurrus auium. fontis speculum: riuus immurmurans. et multe oculorum auriumque illecebre: ne per luxum et habundantiam copiarum anime fortitudo mollesceret: et eius pudicitia constiperetur. Inutile quippe est crebro videre per que aliquando captus sis. et eorum te experimento committere: quibus difficile careas. Nam quos seculi carcer includit. nunc ira. nunc auaricia. nunc libido. nunc vitiorum incentiua. vitiorum portabunt ad ruinam. Ideoque obterrende sunt animi voluptates: relinquenda delectationum studia. Quoniam hec circumcisionis est veritas non figura. Ritendum in summa. ut naturalibus amputatis conuersatio nostra tendat ad celum: quod fiet si ludi. si iocus. si conuiuia. si sermo pene familiarium deseratur: et que circumciduntur atrescant. non visu: non auditu. non tactu: aut sapore. capiat in natura corporis naturam corpoream non habere. Nam si vellemus despiciere quod sumus: meremur in melius esse quam sumus. Igitur ne temere nos offeramus periculis: sed quantum in nobis est insidias declinemus.

C. Ca. ri. de laude abstinentie.
et precipue a carnibus.

Saluator noster attendite inquit vobis ne forte aggra-
uentur corda vestra crapula et ebrietate: et curis huius
vite. Modicus enim et temperatus cibus: et carni et ani-
me utilis est. Balneorum fomenta non querat qui calorem cor-
poris ieiuniorum cupis frigore extinguere. Que et ipsa moderata
sunt ne nimium debilitent stomachum: et maiorem refectionem
poscentia erumpant debilitate que parens libidinum est. Hinc
enim medici: et qui de humanorum corpore scripsere naturam pre-
cipueque Galienus in libris quorum titulus est lesei non puero-
rum et iuuenum: ac perfecte etatis virorum mulierumque corpo-
ra insito calore feruere: et nocuos esse his etatibus cibos qui ca-
lorem augeant. Sanitati que conducere frigida queque in esu et potu
sumere. Sicut e contrario senibus qui pituita laborant et frigore
re: calidos cibos et vetera vina prodesse. Et etiam comicus cuius
finis est humanos mores nosse atque describere dixit. Sine cere-
re et bacho friget venus. Nihil itaque scias conducere christianis
adulescentulis: ut esum olerum. Nam ardor corporis frigidioribus
epulis temperandus est. Nobis enim non corporum cultus:
sed anime vigor queritur. que carnis infirmitate sit fortior. In-
de est quod nonnulli vitam pudicam appetentes in medio itinere
corruunt. dum solum abstinentiam carniū putant: et legumini-
bus onerant stomachos. que moderate parceque sumpta innocua
sunt. Et quod ita sentio loquar. Nihil sic inflammat corpora. et
titillat membra genitalia: sicut indigestus cibus victusque cauil-
sus. Quod enim seminarium voluptatum est. venenum puta. Est
autem esus carniū seminarium libidinis: et non solum de car-
nibus loquor. sed in ipsis leguminibus infantia et graua de-
clinanda sunt. Parcus cibus et venter esuriens: triduanis ieiun-
niis prefertur. Multo enim melius est continue parum: quam satis
sumere. Pluuia illa optima est que seorsum descendit in terris.
Subito te nimius imber preceps arua subuertit. Refectio itaque
saturitatem fugiat. nihil prodest biduo aut triduoque transmissio

no. /

vacuum portare ventrem: si pariter obruatur. si compensetur
 saturitate ieiunium. illico mens completa torpescit: et irrigata
 corporis humore spinas germinat libidinum. **P**lures quoque sunt
 qui cum vino sunt sobrii ciborum: tamen largitate sunt ebrii.
Omnes enim qui ebrietatem sectantur: filii belial vocantur.
Nam venter mero estuans: facile despumat in libidinem. **U**n-
 de **H**oc ebrietate nudavit femora. **L**oth quem sodoma non vi-
 cit. vina vicerunt. **V**enter quoque plenus: facile disputaret de ieiu-
 niis. **Q**ui enim christum desiderat et ille pane vescitur. non que-
 rit magnopere quoniam de preciosis cibis stercus conficiat: quic-
 quid post gulam non sentitur idem sit quod panis legumina. **O**m-
 ne enim quod in hoc mundo laborant homines ore quasi consumi-
 tur. et attritum dentibus ventri traditur digerendum: et tamdiu
 tribuit voluptatem quam diu gutture continetur. **C**um vero in alu-
 um transierit: desinit inter cibos esse distantia. nec hoc dicimus
 quod negemus pisces: sed quomodo nuptiis virginitatem. ita satu-
 rari ieiunia preferimus. **S**ed nec ideo te carnes vesci non putes.
 si suum leporum atque ceruorum et quadrupedum animantium
 esculentiam reprobas. **N**on enim hoc pedum numero: sed suauitate
 gustus iudicatur. **S**cimus ab apostolo dictum. **O**mnis cre-
 atura dei bona: que cum gratiarum actione percipitur. **B**onum
 est carnem non manducare. **C**omedant carnes qui carnibus ser-
 uiunt. quorum seruo despumat in coitum: eorum etiam intesti-
 na carnibus repleantur. **T**u vero nihil necesse habes aliud: nisi
 perseverare ieiunium. **P**allor et sordes gemme tue sint. **F**igitur
 cum mihi dixeris cur porcus creatus est: statim tibi respondebo
 puerorum more certantium. cur vipere scorpii nec deum super-
 fluorum iudicabis opificem: quia plurime et bestie et volucres
 sunt quas tue fauces recusent. **S**ed ne contentiosum hoc pugna-
 rum magis videatur esse quam verum. **A**udi iccirco sues et apros et reliquas
 astantes creatas: ut milites. athlete. naute. metalloque fossores:
 et ceteri duro operi mancipati haberent cibos quibus fortitudo corporis

no.

necessaria est. qui portant arma et cibaria: qui pugnis et calci-
bus sua inuicem membra debilitant. qui remos trahunt: quo-
rum latera ad clamandum dicendumque sunt valida. qui sub-
uertunt montes: et sub sudore et imbris dormiunt. Sed quid
ad nos quorum conuersatio in celis est. Ceterum nostra religio non
athletam: non nauas: non milites: non fossores: sed sapientie
erudit sectatorem qui se dei cultu dedicauit: et scit cur creatus sit.
cur versetur in mundo: quo abire festinet. **V**nde et apostolus lo-
quitur. Quando infirmus tunc potens sum: et si exterior noster
homo corrumpitur: sed interior renouatur de die in diem. et cu-
pio dissolui et esse cum christo: et carnis curam ne feceritis. Quodque
sine quatuor sensibus uiuere possumus: id est sine aspectu. audi-
tu. et odoratu: atque complexu: absque gustu autem et cibus impossi-
bile est humanum corpus subsistere. Adesse ergo debet ratio: ut
tales et tantas sumamus escas. quibus non oneretur corpus: nec
libertas anime pregrauetur. Quia si comedendum est et deam-
bulandum et dormiendum et digerendum: et postea inflatis uenis
incentiua libidinum suscitantur. Sunt quidem sensus nostri
porte per quas ad animam nostram seculi blandimenta descen-
dunt: et per quas sensus carnis introeunt. per quas nisi latestra-
ge factam uiam uirtutibus quamdam pietatis fecerimus: nunquam ad
regem pietatis peruenire poterimus. Dicat enim quisque quo
dolet: ego loquor conscientiam meam. scio mihi abstinentiam et no-
cuisse intermissam: et profuisse repetitam. Nec tales ergo accipia-
mus cibos. quos aut difficulter digerere: aut comestos magno
paratos et perditos labore doleamus. Olerum et pomorum et legu-
minum et facilius apparatus est. et arte impediri que cocorum non in-
diget: et sine cura sustentat humanum genus moderateque sum-
ptus. quia nec auide deuoratur: quod irritamentum gula non ha-
bet leniori digestionem decoquitur. Nemo enim uno et duobus ci-
bis hisque vilibus usque ad inflationem ventris oneratur: que di-
uersitate carniuum et saporis delectatione concipitur. et ad esum
sui expleta esurie quasi captiuos trahunt: unde et morbi ex satu-

.i. studius

.i. p. uoluntatis

21

ritate nimia concitantur. multiq; impacientia gule vomitu re/
medianur: 7 quod turpiter ingesserunt turpi? egerut. Postq;
enim venit christus in fine temporum. reuoluit o ad alpha: id
est finem ad principium. vt in prima etate: nec circumcidimur.
nec repudium dare permittimur: nec carnes comedimus. Ipo/
cras in amforisimis docet crassa 7 obesa corpora. que crescendi
mensuram impleuerunt: nisi cito ablatione sanguinis minuan/
tur. paralitim 7 pessima morborum genera parere: 7 iccirco esse
necessariam deprecationem vt rursus habeant in que possint
crescere. non enim manere in vno statu naturam corporum. sed
aut crescere sperant decrecere. nec posse viuere animal nisi cre/
scendi capax sit. Unde Galienus doctissimus Ipoocratis inter/
pres. athletas quoz vita 7 ars sagina est dicit in exhortatione
medicines. nec viuere posse diu nec sanos esse: animasq; eorum
ita nimio sanguine 7 adipibus quasi luto inuolutas. nihil te/
nue nihil celeste: sed semper de carnibus 7 ructu 7 ventris in/
gluue cogitare. Diogenes tyrannos 7 subuersiones vrbiu bel/
laq; vel hostilia vel ciuilia: non p simplici victu olerum. pomo/
rum: sed p carnibus 7 epularum delitiis asserit excitari. Qd; q;
mirandum sit. Epicurus voluptatis assertor. omnes libros su/
os repleuit oleribus 7 pomis 7 vilibus cibis dicens esse viuen/
dum. quia carnes 7 exquisite epule ingenti cura preparantur:
maioemq; penam habeant in querendo q; voluptatem in abu/
tendo. bibere 7 comedere non deliciarum ardozem sed famem
sitimq; restringere: qui carnibus vescuntur indigent etiam his
que non sunt carniu. qui autem simplici victu vtunt: eos car/
nes non requirere. Sapiensis quoq; operam dare no possum?
si mente abundantiam cogitemus. que labore nimio 7 cura indi/
get. cito expletur nature necessitas. frigus 7 fames simplici ve/
stitu 7 cibo expelli potest: delitie 7 epularum varietates fomen/
ta sunt auaricie. q; si quis extimat 7 habundantiam ciborum po/
tionumq; se perfrui. 7 vacare posse sapientie. hoc est versari in/
ter delicias 7 deliciarum vitiis non teneri. seipsum decipit. sen/

sus noster illud cogitat quod videt audit odorat gustat attri-
ctat: et ad eius trahitur appetitum cuius capitur voluptate. dif-
ficile immo impossibile est delitiis et voluptatibus affluentes:
non ea que gerimus cogitare. Frustraque quidam simulant sal-
ua fide et pudicitia et integritate mentis se abuti voluptatibus:
cum contra naturam sit corpus voluptatum sine voluptate per-
frui. Sensus corporis quasi equi sunt sine ratione currentes. Ani-
ma vero in aurige modum retinet frena currentium. Grandis
exultatio anime est: cum paruo contentus fueris mundum habe-
re sub pedibus et omnem eius potentiam. epulas libidinis pro-
pter quas diuitie comparantur: vilibus mutare cibis et grossio-
ri tunica compensare. Tolle epularum et libidinis luxuriam. Ne
mo queret diuitias quarum usus aut in ventre aut sub ventre
est. Qui egrotat non aliter recipit sanitatem nisi tenui cibo et ca-
stigatione victus. Quibus ergo cibis recipitur sanitas his et con-
seruari potest: ne quis putat morbos oleribus concitari. Si au-
tem vires olera non ministrant que nascuntur et aluntur ex car-
nibus: quid tamen necesse est sapienti viro et philosopho christi
habere tantam fortitudinem. que athleticis et militibus necessa-
ria est: quam cum habuerit ad vitia prouocet. Illi arbitrantur
carnes sanitati congruas qui volunt abuti libidine: et in centum
demersi voluptatum ad coitum semper estuant. Christiano sa-
nitas absque viribus nimis necessaria est: nec turbare nos debet
si rari sunt huius propositi sectatores: quia rari sunt et amici bo-
ni et fideles et pudici et continentes. semperque virtus rara est. Le-
gimus quosdam morbo articulari et podagre humoribus labo-
rantes: proserptione bonorum ad simplicem mensam et paupe-
res cibos redactos conualuisse. Caruerunt enim solitudine
dispensande domus et epularum largitate: que et corpus fran-
gunt et animam. Irridet Oratius appetitum ciborum: qui con-
sumpti relinquunt penitentiam. Sed et iam ex vilissimis cibis
vitanda facietas est. Nihil enim ita obruit animum ut plene ve-
ter et exestuans. et huc illucque se vertens: et in ructus vel in crepi-

rus ventorum efflatione respirans. Quale autem illud ieiuniū. aut qualis refectio post ieiunium cum pridianis epulis distenditur: et guttur nostrum mediatorium efficitur lasciuarum. dumque volumus prolixioris medie famem requirere: tantum voramus quantum vix alterius diei non digerat. Itaque non tam ieiunium appellandum est: quam crapula ac fetens et molesta digestio.

¶ Ca. xii. de abstinentia tam philosophorum quam sacerdotum et aliorum sanctorum.

Utearceus in libris antiquitatum et descriptione grecie refert sub Saturno. cum omnia humus funderet nullum comedisse carnes: sed vniuersos vixisse frugibus et pomis que sponte terra gignebat. Ceremon quoque stoyce vir eloquentissimus narrat de vita antiquorum egypti sacerdotum: quod omnibus mundi negociis curisque postpositis semper in templo fuerint. et rerum naturas causasque et rationes syderum contemplati sint: nunquam se mulieribus miscuerint. nunquam cognatos et propinquos nec liberos quidem viderint: et ex eo tempore quo cepissent diuino cultui deseruire. carnibus et vino se semper abstinerint propter tenuitatem sensus: et maxime propter appetitus libidinis qui ex his cibis et ex hac potione nascuntur. pane raro vescerentur ne oneraret stomachum: et si quando comedebant. totum pariter isopum sumebant in cibo: ut escam grauiorem illi calore decoquerent. Oleum tamen in oleribus nouerant: unde et ipsum parum propter nauseam et asperitatem gustus leniendum. Quid loquar de volatilibus cum oua quoque pro carnibus vitauerint. et lac pro sanguine: quorum alterum carnes liquidas alterum sanguineum esse dicebant. colore mutato. Cubile eis de foliis palmarum contextum erat. Scabellum accliuum ex vna parte obliquum in terra pro puluillo capiti supponebant: bidui triduique mediam sustententes. et humores corporis qui nascuntur ex ocio et ex mansione vniuersi loci. nimia victus castigatione siccabant.

Item Iosephus in secunda iudaice captiuitatis historia. et in
xviii. antiquitatum libro: tria describit dogmata iudeorum. pha-
riseos: saduceos: esseos: quorum nouissimos miris affert laudi-
bus. quod et uxoribus et uino et carnibus semper abstinerint: et quo-
tidianum ieiunium uerterent in naturam. Super quorum ui-
ta et cibo philo uir doctissimus proprium volumen edidit. Eubu-
lius etiam narrat apud persas tria genera magorum. quorum pri-
mos qui sunt doctissimi et eloquentissimi. excepta farina et oleo
nil amplius in cibos sumere. Orpheus quoque in carmine suo:
esum carniuum penitus detestatur. Pitagore etiam Socratis An-
tisthenis: et reliquorum frugalitatem referre ad confusionem no-
stram nisi et longum esset et proprii operis indigeret. ut qui pau-
pertatem apostolorum et crucis duritiam aut nesciunt aut con-
temnunt: imitentur saltem gentiliu parcitatem. Ad ea autez
uenio que asella post duodecimum annum sudore proprio elegit.
arripuit. tenuit. cepit. impleuit. unius cellule clausa angustus.
latitudine paradisi fruebatur: idem terre solum et orationis lo-
cus extitit et quietis. ieiunium pro ludo habuit: mediam pro re-
fectione. Et cum eam non uescendi desiderium sed humana con-
fectio ad cibum traheret: pane et sale et aqua frigida concitabat
magis esuriam quam restringere. et operabatur manibus suis sci-
ens scriptum esse: Qui non operatur non manducet. Et ita ad
quingagenariam peruenit etatem: ut non doleret stomachus
non uiscerum cruciaretur in curia. non sicca humus iacentia
membra constringeret: non sacco asperitas cutis fetorem ali-
quem situmque contraheret: sed sano corpore animo sanior so-
litudinem putaret esse delicias: et in urbe turbida inueniret
heremum monachorum. Paulo quoque uerimenta et cibum
palma prebebat. Et ne cui impossibile uideatur. Jesum te-
stor et angelos eius: quod in ea parte heremi que iuxta Siri-
am sarracenis coniungitur. monachum uidi qui per trigin-
ta annos inclusus ordeaceo pane et luculenta aqua uiuebat. Salter
in cisterna ueteri quinque caricis per dies singulos sustentabat. Et

1. electio

si mihi dominus optionem daret. multo magis eligerem tunicam pauli cum meritis eius. quam regum purpuras cum regnis suis.

Quid tamen nos ventris animalia unquam fecimus tale. quos si vel secunda hora legentes inuenerit. oscitamus manu facies de fricantes. continemus stomachum. et quasi post multum laborem mundialibus rursum negociis occupamur. Pretermitto prandia quibus mens onerata premitur. pudet dicere frequentiam salutandi. qua aut ipsi quotidie ad alios pergimus. aut ad nos venientes ceteros expectamus. Deinceps igitur ad verba sermoteritur. lacerantur absentes. vita aliena describitur. et mordentes inuicem consumimur ab inuicem. Talis nec cibis occupat et dimittit. Cum vero amici recesserint ratiocinia supputamus. cum ira personam leonis nobis inducit. cum cura superflua in annos primos duratura precogitat. Nec recordamur euangelii dicentis. Stulte hac nocte auferent animam tuam a te. que autem preparasti cuius erunt. Nec vero hec dicens contemno cibos quos deus creauit ad utendum cum gratiarum actione. sed inuenibus incertina esse assero voluptatum. Non ethnei ignes. non vulcana tellus. non vesolus olimpusque tantis ardoribus estuant. ut iuueniles medulle vino plene dapibus inflammat. Auaricia calcatur a plerisque et cum marsupio deponitur. Maledicam linguam inducunt emendat silentium. Cultus corporis et habitus vestitus. vnius hore spacio commutantur. Omnia alia peccata extrinsecus sunt. et quod foris est facile abiicitur. Sola libido insita est. et quandam legem nature gestit in coitum erumpere. Grandis igitur virtutis est et solite diligentie. superare quod natus sis et in carne non carnaliter viuere.

Ca. iiii. de temperatis ieiuniis.

Qantum tibi ieiuniorum assume quantum ferre potes. Diuersus est enim hominum stomachus. alii amaris. alii dulcibus. alii austerioribus. alii leuibus delectantur

cibis. Ideo non tibi immoderate imperamus ieiunia. et enormē
ciborum abstinentiam: quibus corpora delicata franguntur.
Philosophorum quoque sententia est moderatas esse virtutes: ex
cedentia modum atque mensuram inter vicia reputari. Unde et
vnus de septem sapientibus ait. **Ne** quid nimis. **Novi** enim ego
in utroque sexu per nimiam abstinentiam cerebri sanitatem in quibusdam
fuisse veratam. precipue qui in humectis et frigidis habitauere
cellulis: ita ut nescirent quid agerent. quoue se verte-
rent: quid loqui quidue tacere deberent. Sic ergo debes ieiuna-
re: ut non palpites et respirare vix possis. sed ut fracto corporis
appetitu: nec in lectione. nec in psalmis: nec in vigiliis solito quod
minus facias. In ieiunio non est perfecta virtus: sed ceterarum
virtutum fundamentum est. et sanctificatio et pudicitia: sine qua
nemo videbit deum. Nam christus cum voluntate omnia in ac-
ceptum refert. displicent namque mihi in teneris maxime etatibus
longa et immoderata ieiunia. quibus iunguntur ebdomades et
oleum in cibo ac poma utantur. Experimento didici a sellum in
via cum lassus fuerit. diuerticula querere. Hoc enim in perpe-
tuo ieiunio preceptum est: ut longo itinere vires per pedes su-
perentur. nec in prima mansione currentes. corruamus in medi-
is. Ceterum in quadragesima continentie vela pandenda sunt.
et tota aurige retinacula equis laranda properantibus. quamquam
alia sit conditio secularium alia monachorum. Secularis homo
in quadragesima ventris ingluuiem decoquit. et in coclearum
morem succo victitans. succo futuris dapibus ac sanguine ali-
quod tulum parat. monachus sic in quadragesima suos inuitat equos:
ut sibi meminerit semper esse currendum. finitus labor maior
infinitus moderatior est. ibi enim respiramus: hic perpetuo in-
tendimus. **Sic** tamen comedas ut statim post cibum possis le-
gere orare et psallere. ideo sunt ibi casta supplicia moderata: et
non supersticiosa ieiunia. Sed quid prodest oleo non vesci. et mo-
lestias quasdam difficultatesque ciborum querere. Charitas: pi-
per. nuces: palmarum fructus. similia et mel. totamque ortorum cul-

qui possit exponere: melius est aliquid nescire quam cum peri-
culo discere. Memento quia in medio laqueorum ambulasti. Ma-
lo enim apud te verecundiam parumper: quaz causam periclitari
qui tamen quod novit interrogat non modo discendi: sed
studio cognoscendi. an noverit ille qui responsurus est. in simi-
litudinem phariseorum non quasi discipulus: sed quasi tem-
ptator accedit. Pleriq; etiam detractorum dum verba sacri
eloqui plusquaz debeant discutiunt: in carnalem intellectum
cadunt. In divinis autem scripturis et libris melius est obscu-
ra relinquere ut sunt: quam aliquid temere et prave imitari quod
nescias. Sunt quoq; nonnulli qui rugata fronte dimisso sup-
cilio: verbisq; turtinatis auctoritatem sibi doctorum vendicant.
non quod ipsi dignum aliquid arrogantia noverint: sed quod simpli-
ces fratres quedam videntur sui comparatione nescire. Eue-
nit etiam interdum: ut cum modicum scientie quis habuerit. ela-
tus in superbiam discere desistat: et paulatim ex eo quod nihil ad-
ditur subtrahitur. ut vacuus disciplinae penitus remaneat: fer-
rumq; quod acutum fuerit ebetetur. Sed etiam prophetam hor-
rere eloquentis est: non christum sapere sapientis. iniuriam fe-
cisse virtutis: aliena possidere potentie. innocentem tibi cir-
cumvenire astutiae: humilem desperasse nobilitatis. Sic errori-
bus plena sunt omnia: et ad hoc usq; veritas obscuratur: ut in
mortis gremio beatitudo iacuisse dicat. Nobis vero nihil pla-
cet nisi quod ecclesiasticum est: et quod publice in ecclesia di-
citur non timemus. In his tamen ita facere nos solemus. qua-
do enim philosophos legimus: quando in manus nostras libri
veniunt sapientie secularis. si quid in eis utile reperiamus: ad
nostrum dogma convertimus. siquid vero superfluum de idolis:
de amore. de cura secularium rerum: hoc radimus. his caluicem
inducimus: hoc unguem more ferro acutissimo defecamus. Referam
naq; tibi mee infelicitatis historiam. Cum ante annos plurimos
domo parentibus sororibus cognatis: et quod his difficilius est con-
suetudine lautioris cibi. propter celorum me regna castrasse et biero

no.

no.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including a large initial 'M' and several lines of text.

solymam militaturus pergerem: bibliothecā quam mihi summo studio ac labore confeceram carere non poterā. itaq; miser ego lecturus Tullium ieiunabam: et post noctium crebras vigiliās. post lachrymas que mihi preteritorum peccatorum recordatione ex intimis visceribus fluebant: plato sumebatur in manus. Si quando in memetipsum reuersus prophetam legere cepissem: sermo horrebat incultus. Et quia lumen cecis oculis non videbam: non oculorum putabam culpam esse sed solis. Dumq; ita me antiquus serpens illuderet. in media ferme quadragesima medullis infusa febris: corpus inuasit exhaustum et sine vlla requie. quod dictu quoq; incredibile sit: infelicia membra depasta est vt vix ossibus hererem. Interim parabantur exequie. et vitalis anime calor toto frigescente iam corpore: in solo tantum pectusculo repente palpitabat. Tunc subito raptus in spiritu ad tribunal iudicis pertrahor. vbi tantum luminis erat. ex circumstantium claritate fulgetis: vt plectus in terram sursum aspice re non auderem. Interrogatus conditionem. christianum me esse respondi. et ille qui presidebat mentiris ait. Ciceronianus es non christianus: vbi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Illico obmutui. et iterum verbera quibus nam cedi me iusserat. ego conscientie magis igne torquebar. illum mecum versiculuz magis repetens. in inferno autem quis confitebitur tibi: clamare tamen cepi et eiulans dicere. Miserere mei domine miserere mei. hec vox inter flagella resonabat. tandem ad presidentis genus prouoluti qui astiterant. precabantur vt veniam tribueret adolescentie: et locum penitentie comodaret. exacturus deinde cruciatum: si gentilium litterarum aliquando libros legissem. Ego quia in tanto constrictus articulo volens etiam maiora pmittere: deierare cepi et nomen eius obtestans dicere. Domine si vnq; habuero codices seculares. aut si legero te negaui. Inter hec sacramenti verba dimissus reuerto a superis. et mirantibus cunctis oculos aperui tanto lachrymarum iunbre perfusus. vt etiam incredulis fidem faceret ex dolore. Nec vero sopor

ille fuerat aut vana somnia: quibus sepe deludimur. **T**estis est
 tribunal illud ante quod iacui: iudiciū triste quod timui: vltra
 mihi nunquā contingat talem incidere questionē. Nā fateor vul-
 neribus me habuisse plenas scapulas: plagas sensisse post som-
 nium. Et tanto debinc studio diuina legisse: quanto mortalia
 ante non legeram. Quodq; preter psalmoz 7 orationis ordinē:
 tibi hora tertia: sexta: nona: ad vesperum media nocte ac mane:
 semper exercendum sit. **S**tatue quot horis sanctam scripturam
 ediscere debeas: quanto tempore legere non ad laborem sed ad
 delectationem 7 instructionē anime. Cūq; hec finiaris spacia: 7
 frequenter te ad figenda genua sollicitudo animi suscitauerit.
 aut texenda compone: que texta sunt respice: que errata reprobē
 de: que sunt facienda constitue. Si tantis opey varietatib; fue-
 ris occupatus: nunquā tibi dies longi erunt. Sed quibus estiuis tē-
 dantur solibus: breues videbunt quibus aliquid operis preter-
 missum est. **H**ec obseruans te ipsum saluabis 7 alios: 7 eris ma-
 gister sancte conuersationis: multozūq; castitatē lucrū tuū faci-
 es. **D**icas 7 psalmū in ordine tuo: in quo non dulcedo vocis: sed
 mentis queratur. **S**cribente apostolo: **P**sallam spū: psallam 7 mē-
 te. **R**egerat enim preceptum: **P**sallite sapienter. **N**am clamor ī scri-
 pturis non est vocis: sed cordis. **S**ed 7 nunquid verboy multi-
 tudine flecti deus vt homo potest: non enim verbis tantum: sed
 corde orandus est deus. **M**elior est septem psalmoz decanta-
 tio cum cordis puritate ac sinceritate 7 spirituali hilaritate: q̄
 totius psalterii modulatio cum anxietate cordis atq; tristitia.
Cantor quoq; pellatur vt noxius: ac fidicinas ac psaltrias 7 isti
 usmodi: quasi mortifera sirenaꝝ carmina de turba ex edibus.
Sic autem erudienda est anima que futura est templū dei: q̄ ni-
 hil aliud discat audire: nihil loqui: nisi q̄ ad timorē dei p̄inet.
Turpia non intelligat: cantica mundi ignoret. Non sunt contē-
 nenda quasi parua sint: sine quibus magna constare non pos-
 sunt. **G**reca narrat historia. **A**lexandru potentissimū regem or-
 bisq; dominatorem: 7 in moribus 7 incessu leonidis pedagogi

no.

no.

no.

sui non potuisse carere vitiis. quibus adhuc paruulus fuerat in-
fectus. **D**emonum itaq; cibus est carmina poetarum. secularis
sapientia: rhetoricoꝝ pompa verboꝝ. hec sua homines suauita-
te delectant: et dum aures versibus dulci modulatione currenti-
bus capiunt. animam quoq; penetrat: et pectoris intima deuin-
cunt. Verum vbiq; summo studio fuerit ac labore perlecta:
nihil aliud nisi inanem sonum et sermonem strepitum suis lec-
toribus tribuunt. nulla ibi saturitas veritatis: nulla iusticie re-
fectio reperitur. Studiosi earum: infame veri virtutumq; penu-
ria perseuerant. **M**ibi autem cure non est quid Aristoteles: sed
quid Paulus doceat. Ornat enim doctrinam dei: qui ea que co-
ditioni sue apta sunt facit. Et e contrario confundet illam. cui co-
ditio sua displicet. **M**onachus autem non doctoris sed plange-
tis habet officium. qui vel se vel mundum lugeat: et domini pa-
uidus prestoletur aduentum. Qui sciens imbecillitatem suam
et vas fragile quod portat. timet offendere ne impingat et corru-
at atq; frangatur. **S**eq; monachum esse. non loquendo et discur-
sando: sed tacendo et sedendo nouerit. Sit quoq; tibi sermo si-
lens. et silentiu loquens: nec citius nec tardus incessus. Ac vnus-
quisq; quando ad comunione[m] ingreditur. cum cuculla tantu[m]
incedat. Habeant ergo qui volunt suas oues. vase geminato bi-
bant: serico niteant. plausu populi delectentur: et per varias vo-
luntates diuitias suas vincere nequeant. **N**ostre diuitie sunt in
lege dei meditari die ac nocte. pulsare ianuam: et seculi fluctus do-
mino preeunte calcare. **P**reparemus igitur nobis fortitudinem:
assumam? nobis perfectum robur. vt inter errorum tenebras
et confusionem noctis scientia christi lumē appareat. diesq; no-
ster nubem habeat ptegentem. ducibus ad terram sanctam per-
uenire valeamus. **Q**uid enim eruditione meli? qd suauis disci-
plina: qd dulcis dno? **S**it aut nobis conuiuium xpus: lectio xps.
quies xpus: cogitatio xpus. **Q**ue enim potest esse vita sine scie-
tia scripturarum: per qua[m] etiam ipse christus agnoscitur. qui ci-
bi que mella sunt dulciora. qm dei scire prudentiam. **S**apiens

28

quoque nunquam solus est. **H**abet secum omnes qui boni sunt et fuerunt: et animam liberam quocumque vult transfert. Quod corpore non potest: cogitatione complectitur. et si hominum inopia fuerit loquitur cum deo. **N**ec unquam minus est solus: quam cum solus fuerit. Prima namque sapientia est caruisse stulticia: sed stulticia caruisse non potest: nisi qui intellexerit illam. **S**ed vera quidem sapientia est: imperfectum se nosse. **S**ic ut sic loquar: cunctorum in carne iustorum imperfecta perfectio est: parum tamen est scire quod nescias. Sed prudentis hominis est: nosse mensuram suam. **Q**uam qui ignorauerit quanto ampliora quesierit: tanto magis ad inferiora collabitur. **D**iscamus igitur in terris: quorum nobis sapientia perseveret in celis.

Ca. xv. de vigiliarum sanctitate.

Dignum est fratres aptum proisus satisque conueniens de sanctis vigiliis nunc dicere et proferre sermonem: quando illa lugubratio exigitur a sollicitis. **N**on ecce est caligo corporibus: non solum homines: sed etiam cunctos in somno detinet animantes. ut reformatis viribus per soporem possit diuturnos labores sustinere viuentes. **B**onus deus qui ita prospexit: ita constituit: ut homo exiret ad opus suum et ad operationem suam usque ad vesperum: haberet vicarium tempus in quo a duris laboribus et multa fatigatione requiescere prestitit. **N**on autem multos homines: ut aut maioribus suis placeant: aut sibi aliquid peculiariter profint: noctis particulam ad aliqd opusculum segregare: id pro lucro ducere quod furati de sopore suo operari potuerunt. **S**alomone vero laudatur et femina: que pensa et lanificium ad lucernam vigilanter exercet. **A**ddidit etiam quod ex hoc laus viro eius in portis: et gloria magna nascatur. **Q**uod si in carnalibus instrumentis id est vestitui aut victui necessariis: qui vigilat non reprehenditur immo laudatur: mirari me fateor: esse aliquos qui sacras vigiliis tam spiri

tuali opere fructuosas. orationibus ⁊ hymnis lectionibusq; fe-
cundas. aut superfluas extimant. aut ociosas. aut quod his est
deterius importunas. **S**i quidem si sunt homines a religione no-
stra alieni qui ista sic sentiunt. non est mirum quomodo enim
pphanis religiosa placere possunt. quibus si placerent nostri
essent: quia sumus utiq; christiani. **S**i vero nostri sunt quos vi-
giliarum salutifer actus offendit. ut nihil de his deterius suspi-
cer. aut pigri sunt aut somniculosi. aut quod his est primum:
senes sunt infirmi. **S**i pigri sunt erubescant: quia illis insonant
puerbia salomonis. Uade ad formicā o piger. ⁊ emulare vias
eius. **S**i somniculosi sunt: expergiscantur scriptura clamante.
O piger quousq; dormis: quando autem de somno surges. mo-
dicum quidem dormis: modicum sedes: pusillū aut dormitas:
pusillum vero cōplecteris manibus pectus. Deinde superveni-
et tibi tanquam viator paupertas. Inopia autem tanquam
bonus ⁊ levis cursor cito veniet. **S**i autem senex es: quis te
compellit ut vigiles. **Q**amquam ⁊ non compulsus pre eta-
te vigilas. Et si stare non potes ⁊ tuā cogitas impossibilitatē:
non debes iuvenes ⁊ valentes ad tuum vocare torporē. quos p-
pter varias temptationes iuventutis. seipso ppensoꝝ ma-
cerare decet vigiliis. **N**ā athlete suis incitatorib; fortiores sūt:
⁊ tamen monet debilioꝝ. pugnat ille qui fortior est: maximeq; ⁊
statim corruunt si fuerint negligentes. ⁊ peccatores pristinum
recipiunt gradum: si sordes fletibus lauerint. **H**oc ideo dico: ut
te non terreant etiam descendentes sed puocēt ascēdentes. **N**il
tam facile q̄z ociosum ⁊ dormientē de aliorum labore ⁊ vigiliis
disputare. **S**i vero infirmus es membris. quod facere potes no-
li reprehendere: immo riga ⁊ tu scdm pphetā lachrymis strata-
tum tuum ⁊ dic sic: **M**emor fui tui super stratum meum. **I**n-
iunge etiā vigilantibus ut te precibus suis iuvent. qui adiut;
a domino super lectum doloris tui canere possis: ⁊ tu quādoq;
merearis dicere. **I**n matutinis meditabor in te quia fuisti adiu-
tor meus. **A**lioquin stultum ⁊ satis extraneū est. ut quia ipsi cur/

rere non valeamus: bene currentibus derogemus. Nam et si non
 possumus: debemus congratulari potentibus. Sicut enim de
 consensu malitie participatur cum facientibus pena: sic partici-
 patio glorie speranda est de consensione bonitatis. Alios enim
 effectus coronat: alios voluntas pia letificat. Nec sane onerosus
 aut difficile videri debet: etiam delicatis corporibus in septiman-
 duarum noctium. id est sabbati atque dominice portionem aliquam
 dei ministerio deputare. Ista enim quasi purificatio est dierum
 quinq; vel noctium. quibus stupore carnali ingrauescimus. aut
 mundanis actibus obsolescamur. Nec erubescat aliquis in bono
 studio sanctitatis: cum non erubescant improbi in perpetrando
 opere fedicitatis. Merito ergo scriptura in puerbiis ingerit. Est
 confusio: que dicit ad peccatum. In bono enim opere con-
 fundi peccatum est: sicut in malo faciendo non confundi per-
 nicias. Si sanctus es ama vigilias. ut thesaurum tuum vigilan-
 do custodias: et ipse in sanctitate serueris. Si peccator es. in agis
 cura ut vigilando et orando purgeris. dum tonso pectore frequen-
 tius clames. ab occultis meis munda me: et ab alienis parce ser-
 uo tuo. Qui enim iam ab occultis desiderat emundari: necesse
 est ut eum non delectet istis miseris inquinari. Res exigit cha-
 rissimi. ut de auctoritate vigiliarum et antiquitate: deque ipsa uti-
 litate pauca dicamus. Magis enim quilibet labor suscipit: si an-
 te oculos preponatur ipsius laboris utilitas. Antiquorum est vigi-
 liarum deuotio. familiare bonum omnibus sanctis. Esaias denique
 prophetam clamat ad dominum. De nocte vigilat spiritus meus ad
 te deus: quoniam lux precepta tua super terram. David regio et
 prophetico sanctificatus vngento: ita canit. Domine deus salutis
 mee. in die clamaui et nocte coram te. Et in alio psalmo. Demor-
 fui nocte nominis tui domine: et custodiui legem tuam. Sed for-
 sitan in lectulo suo positus hec cantabat. quod aliquanti pigriores
 sufficere putant. si tantum in stratu suo: aut ore unusquisque aut
 psalmum forte submurmuret. quod quidem et ipsum bonum est:
 dei semper et ubique meminisse salutare est: sed quod sit melius exur-

gentem conspectui diuino assistere, accipe eiusdem prophete a/
liam vocem, que ⁊ tempus ⁊ habitum deprecantis ostendit. In
noctibus inquit **E**t tollite manus vestras in sancta: ⁊ benedici
te dominum. Et ne vespertinas tantum horas noctis extimes,
appellatas, occurrit ⁊ dicit. Media nocte surgebam, vt cōfiterer
tibi super iudicia iusticie tue. Dabes ⁊ tempus expressum exur/
gendi: ⁊ sollicitudinem quomodo deo confitearis offensam. **A**d
buc consideranti mibi intentionem sanctorū maius aliquid ⁊ la
borosius occurrit, ⁊ vltra humane nature conditionem suggeri
tur: cum eundem audiam prophetam aliā psallentem. Si ascē/
dero in lectum stratus mei, si dedero somnum oculis meis: ⁊
palpebris meis dormitationem, aut requiem temporibus meis,
donec inueniam locum domino tabernaculū deo iacob. Quis
non stupeat tantum dei amorem: animi deuotionem, vt somnū
sibi sine quo vtiq; humana corpora deficiunt penitus interdix
erit: donec locum ad templum domini fabricandum rex ⁊ pphe
ta reperiret. **Q**uos res nos debet fortiter admonere, vt si ipsi esse
locus volumus domini ⁊ tabernaculum eius: ac templum cupi
mus haberi perpetuum, sicut paulus asserit dicēs: Vos estis
dei templum viuū, in quantum possumus exemplo sanctorum
vigilias diligamus: ne de nobis dicatur vt psallitur. Dormie
runt somnum suum ⁊ in eis nihil inuenerunt, quin potius gra
tulabundus vnusquisq; iam dicat. In die tribulationis mee de
um exquisiui manibus meis nocte coram eo ⁊ non sum deceptus,
quia bonum est confiteri domino ⁊ psallere nomini tuo altissi
me. **A**d annunciandum mane misericordiam tuam: ⁊ veritatem
tuam per noctem. **H**ec ⁊ huiusmodi tanta ⁊ talia ideo sancti il
li concinerunt ⁊ scripta reliquerunt, vt nos eorum posteri pa
ribus excitaremur exemplis: ad celebrandas etiam noctibus sa
lutis nostre excubias. **S**ed a veteribus veniam? ad noua: de mi
nistris legis ad ministros euangelii. **D**e nouo etiam testamen
to vigiliarum gratia consignetur. **A**nna filia pbanuelis vidua
cōtinuis orationibus ⁊ ieiuniis domino seruiens, nō decessisse

de templo die ac nocte in euangelio legitur **P**astores illi sanctissime
 mi dum sup gregē suū nocturnas exercēt vigiliās: et angelos in
 splendore et xpm natū in terris primū audire meruerūt. Jā ve
 ro institutio saluatoris nonne tota ad vigilandū auditores ex
 suscitāt: siue in parabola boni seminatozis dicendo. Dū dormi
 rent homines. venit malus et subseminauit zizaniā in triticū
 et abiit. **S**i si nō dormisset: nec malus fortasse zizaniā seminare
 potuisset. Siue cum dicit. Sint lumbi vestri precincti et lucerne
 ardentes in manibus vestris: et vos similes hominib⁹ expectā
 tibus dñm suū quādo reuertat⁹ a nuptiis. Beati serui illi: quos
 cum venerit dñs inuenerit vigilantes. Et si vespertina inquit
 venerit hora: si media nocte: si galli cantu. et inuenerit eos vigi
 lantes. beati sunt. Illud aut scitote. quia si sciret paterfamilias
 qua hora fur veniret vigilaret utiq; et nō sineret perfodī domū
 suam. Itaq; et vos estote parati: quia qua hora nō putatis filius
 hoīs v̄turus est. **N**ec verbis solū docuit vigiliās: s; etiā firma
 uit exēplo. Nā testat⁹ i euāgelio: qd erat Jesus p noctās. **I**n orōe
 dei p noctabāt dñs nō sibi: s; vt scirēt serui inopes et infirmi qd
 agere deberēt. Quā dñs diues i oīb⁹ nec vlli⁹ indigēs: q̄ fortis
 sim⁹ p noctē i orōe duraret. Sic increpat Petrū tēpore passionis
 dicēs. Nō potuisti vna hora vigilare mecū. Et ad oēs iā dicit.
 Vigilate inqt et orate ne intretis i tēptationē. Hec verba et hec
 hmoi exēpla: oro vos quī etiā de pfūdo somno et morti similli
 mo valeāt suscitare. His istructi sermonib⁹. his cōfirmati do
 cumētis bti apli: et ipi vigilarūt. et vigiliās imparūt. Petrus ab
 angelo i carcere suscitāt⁹: et ipō reserāte portā ferreā domū ma
 riepuenit. vbi erāt multi cōgregati. nō sternētes utiq; s; orātes.
 Idem in sua epistola ponit ac dicit. Sobrii estote et vigilate:
 quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit
 querens quem deuoret. Paulus et silleas in custodia publica
 circa medium noctis orantes. hymnum audiētib⁹ vinctis dixit
 se memorāt⁹: vbi repente terre motu cōcussis carceris fundamē
 tis. et ianue spōte aperte: et omniū vincula sunt soluta. Idē apo

Stolus a Troade profecturus: sermonem ducebat vsq; ad medi-
am noctem. accensis laternis quāpluribus in cenaculo: ex quo
euthicus somno oppressus disputante paulo prolixius. a fene-
stra deductus cecidit de tertio tecto: et sublatus et mortuus est.
Quo statim reddito vite vsq; ad lucem sermocinatus deo guber-
nante profectus est: q̄z plene idem q̄zq; copiose super exercen-
dis vigiliis adhortatus Thesalonicensibus scribens ait. Itaq;
non dormiamus sicuti ceteri: sed vigilemus et sobrii simus. Nā
qui dormiunt nocte dormiunt: et qui inebriantur nocte ebrii
sunt. Nos autem qui dei sumus sobrii simus. Nire concludit
siue vigilemus siue dormiamus simul cum illo viuamus. Ad
corinthios autem. Vigilate state in fide. confortamini virili-
ter agite. Sic ad epheseos scribit. Orantes in omni tempore in
spiritu et in ipso. Vigilantis quoq; exemplum ponit in cathalo-
go virtutum suarum: functum se vigiliis multis apud Corin-
thios gloriatur. Nec sufficiant de antiquitate et auctoritate vi-
giliarum **S**uperest: vt secundum promissum ordinem de earum
utilitate aliquid proferamus. quāq; sentiri magis possit per ex-
ercitium ipsa utilitas q̄z loquentis sermo narrare. Sustanduz
enim videtur: quia suavis est dominus. Sicut scriptum est.
Qui ergo gustauit intelligit et sentit quantum pondus pector-
is vigilando deponitur. q̄ztus mentis stupor excutitur: quan-
ta lux animam vigilantis et orantis illustrat. que gratia: que
uisitatio membra vniuersa letificat. vigilando timor omnis ex-
cluditur: fiducia nascitur. caro maceratur: vicia tabescunt. cha-
ritas roboratur: recedit stulticia. accedit prudentia: mens acui-
tur. error obtunditur: criminum caput diabolus gladio spiritus
vulnerat. Quid hac utilitate magis necessarium: quid istis lu-
cris commodi? Quid hac dilectione suauis? Quid hac fe-
licitate beatius? Teste etiam propheta: qui in principio psal-
morum suorum beatum virum describens: summam beatitudi-
nem eius in hoc versiculo collocavit. Sed in lege dei medita-
bitur die ac nocte **B**ona est quidem diurna meditatio. sed

efficacior est nocturna: quia per diem necessitates varie obstre-
 punt. occupationes distrabunt mentem. sensum duplex cura di-
 spergit. nox autem quietas. nox secreta. oportunam se prebet oran-
 tibus aptissimam vigilantibus. dum carnalibus occupationibus
 expeditum collectumque sensum intentum hominem diuinis co-
 spectibus sistit. Inde diabolus diuinarum semper rerum calli-
 dus emulatoz. sicut ieiunia et virginitatem: vana baptismata et
 inania suis cultoribus dedit. ita et hoc sanctum emulatus offi-
 cium: nocturna et vigilias suis cum miserationibus addidit. **Vn-**
 de iam nostri si de suorum institutione non excitantur ad ha-
 bendas vigilias sacras. vel in aduersa varietatis usurpatione
 cernentes alienas a dei rebus non esse fateant. quas nihil emu-
 laretur inimicus ad deceptionem. nisi deo placitas esse cogno-
 sceret ad celebrantium benedictionem. **Tantum** charissimi fra-
 tres qui vigilat oculis: vigilet et corde. qui orat spiritu: oret et
 mente. Quia valde inutile est oculis vigilare animo dormien-
 te. cum e contrario ex persona ecclesie scriptura testatur: ego
 inquit dormio et cor meum vigilat. **Curandum** est etiam ne ni-
 mietate cibi vel potus vigilaturi pectus oneret: ne cruditates
 eructantes et crapulam. non solum ipsi nobis insuauis simus: sed
 etiam gratie spiritus indigni iudicemur. **Quidam** namque vir
 inter pastores eximus. sicut fumus inquit fugat apes. sic in-
 digesta ructatio auertit et abiicit spiritus sancti carismata. Ego
 tanquam diuino functuri misterio. ante nos per abstinentiam pa-
 rare debemus. vt ingrauati expeditius vigilare possimus. Cogi-
 tatio quoque mala pellatur. ne male vigilantis oratio fiat: sicut
 legitur in peccatum. **Sunt** enim et ex maligno vigilie: sicut in p-
 uerbiis legitur. Quia ablatas est somnus ab oculis eorum. Non
 enim dormiunt inquit nisi male fecerint. Absit fratres absint:
 absint in hoc conuentu tales vigilie. Sit potius vigilantium pe-
 ctus clausum diabolo. apertum christo. vt quem labiis sonamus:
 corde teneamus. **Tunc** acceptabiles nostre vigilie: tunc perno-
 ctatio salutaris erit. si competenti diligentia et deuotione sincer-

ra ministerium nostrum diuinis obtutibus offeratur. Nec de
vigiliarum auctoritate antiquitate nec non etiam vtilitate di-
cta sufficiant. Gratia domini nostri Jesu christi cum omnibus
vobis amen.

¶ Ca. xvi. de vestibus.

Falsa tunica vestiariis: vilis tunica contemptum secu-
li probet. ita dumtaxat ne animus tuus tumeat: ne ha-
bitus sermoque dissentiat. Nam vestis ipsa vilis et pulla:
animi tacentis indicium est. Qui enim mollibus vestiuntur: in
domibus regum sunt. Tales namque vestes habeas quibus pel-
latur frigus: non quibus vestita corpora nudentur: que nec sint
satis munde nec sordide: et nulla diuersitate notabiles: quia nec
affectate sordes nec exquisite mundicie conueniunt christiano.
Sed ne hoc ipsum tibi iactantiam generet quod seculi iactantiam con-
templisti: nec cogitatio tacita surrepat. ut quia forsitan in auri-
tis vestibus placere desisti: placere coneris in sordibus. Nichil
enim intulimus in hunc mundum. nec auferre quid possumus.
Ac nunc plerosque videas armaria stipare vestibus. tunicas mu-
tare quotidie: et tamen tineas non posse superare. et qui religio-
sior est vnum extiterit vestimentum: et plenis archis pannos tra-
bit. Inficiuntur membrane colore purpureo: aurum liquefit in
litteras gemmis codices vestiuntur: et nudus ante fores eorum
christus moritur. Pulla enim tunica minus cum humi iacuerit
sordidatur. Sit cingulum laneum tota simplicitate purissimum:
et quod possit astringere vestimenta magis quam scinde. Idem semper
habitus neglecta mundicies inculto vestis et cultus ipse sine cultu.
Plumarum quoque mollicies: iuuenilia membra non foueat.

¶ Capitulum decimumseptimum. de laboribus manuum.

Nec vacet mens tua variis perturbationibus. que si peccatori insederint damnabunt tui. et deducunt te ad delictum maximum. Facio aliquid operis. ut semper te diabolus inueniat occupatum. Si apostoli habentes potestatem de euangelio viuere laborabant manibus suis. ne quem grauarēt. et aliis tribuebant refrigeria quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia: cur tu in usus tuos successura non prepares. vel fuscillam tere iunco. vel canistrum lentis tere fiminibus. Satiat humus areole equo limite diuidantur. in quibus cum olerum iactata fuerint semina vel plante per ordinem posite: aque ducantur irrigue. inserantur infructuose arbores vel gemmis vel furculis: ut paruo post tempore dulcia poma decerpas. Apum fabricare aluearia ad quas te mittunt. Salomonis puerbia. et monasteriorum ordinem. ac egregiam disciplinam in paruis disce corporibus. **L**exantur et lina pro capiendis piscibus. Scribantur libri ut manus operetur cibum. et anima lectione saturetur. Nam in desideriis est omnis ociosus. **E**gyptiorum monasteria hunc ordinem tenent: ut nullum absque opere et labore suscipiant. non tamen propter victus necessaria: quia propter anime salutem. ne vagentur perniciosis cogitationibus: ad instar fornicatis hierusalē omni transenti diuariat pedes suos. Nec iccirco tibi ab opere cessandum est: quia deo propter nihil la re indiges. sed ideo cum omnibus laborandum est: ut per occasionem operis nihil aliud cogites nisi quod ad dei pertineat seruitutem. **S**impliciter loquar. quous omni censum tuum in pauperes distribu-
eris: nihil apud christum erit preciosius quam quod manibus tuis ipse confer-
ceris. Sudore enim et labore nimio ad ubertatem fructuum puenimus.

no. 7

**Ca. xviii. de laude religionis
et inductione ad eam.**

Exterius quidem monasteria multas a te per insulas Dalmatie sanctorum numerus sustentat. Sed melius faceres si et ipse sanctus inter sanctos viueres. **d**ifficile

difficile

immo impossibile est ut et presentibus quis et futuris fruatur bonis. ut et hic ventrem et ibi mentem impleat: et de deliciis trāserat ad delicias. ut in utroque seculo primus sit: et in terra et in celo appareat gloriosus. Quod autem asseris melius eos facere qui utantur rebus suis. et paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt. quam illos qui possessionibus venundatis semel omnia largiantur. non a me sed a domino respondebitur. Si vis perfectus esse vade et cetera. Nec a suo studio detrahendi sunt monachi. linguis vipere et morsu seuerissimo. quibus argumentaris et dicis. Si omnes se clauerint et fuerint in solitudine: quomodo celebrabit in ecclesiis: quis seculares homines lucrifaciet: quis peccantes ad virtutes poterit cohortari: hoc enim modo si omnes tecum fatui sunt. Sapiens esse quis poterit: si virgines omnes fuerint. nuptie non erunt: interibit genus humanum. Sed rara est virtus nec a pluribus appetitur. ac utinam hoc omnes essent quod pauci sunt. De quibus dicitur. Multi vocati pauci vero electi etc. Ideo licet paruulus ex collo pendeat nepos. licet sparso crine ac scissis vestibus vera quibus te nutrierat mater ostendat. licet et in limine pater iaceat. per calcatum perge patrem: et siccis oculis ad vexillum crucis euola. Pietatis genus est: in hac re esse crudelem. Gladius tenet hostis ut me perimat. et ego de matris lacrymis cogitabo. Delicatus es frater charissime. si hic vis gaudere cum seculo: et postea regnare cum christo. Multa nos facere cogit affectus. et dum propinquitatem respicimus corporum: et corpore et anima offendimus creatorem. Qui amat patrem et matrem suam super christum. non est deo dignus. Unde discipulus ad sepulturam patris ire desiderans: saluatoris prohibetur imperio. Quanti monachorum dum patris matrisque miserentur. suas aetas perdiderunt. Super patrem et matrem nobis pollui non licet. quantomagis super fratrem. sororem: consobrinis. familia: seruulis. Genus sacerdotale et regale sumus. Illud attendamus patrem qui nunquam moritur. et qui ideo viuens mortuus est ut nos mortuos viuificaret: sola causa pietatis. Tibi nulla carnis noticia est:

Honora patrem tuum si te a vero patre non separat. tam diu sci
 to carnis copulam: quādiu ille suum nouerit creatorē. Alioqn
 David protinus tibi canet. **O**bliuiscere populum tuum et do/
 mum patris tui. et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse
 dominus deus tuus. Grande premium parētis obliti: quia cō/
 cupiscet rex decorem suum. **S**olent enim miseri parentes et non
 plene fidei christiani. deformes et aliquo mēbro debiles filios.
 quia dignos matrimonio non inueniunt religioni tradere. **S**i
 si tu perfecta desideras exi cum Abraam de patria tua et de co/
 gnatione tua: et perge quo nescis. Et si habes substantiam ven/
 de et da pauperibus. si nō habes: grande onere liberatus es. Au/
 dum christum nudus sequere. durum grande difficile: sed ma/
 gna sunt premia. **M**agis enim quilibet labor suscipitur: si ante
 oculos preponatur ipsius laboris utilitas. Sed et nauigantib?
 longe serenitas spem pollicetur: nauis valida et diuturna tem/
 pestas. **S**ectemur igitur nos mulierculas. serus nos doceat in/
 firmior. **Q**uante diuitiis pariter ac nobilitate pollētes: nolo ea/
 rum vocabula dicere. ne adulari videar. relictis facultatibus:
 pignozibus contemptis. hoc factum facile iudicarunt: quod tu
 putas proprio timore difficile. Unde habeto in his simplicitatē
 colūbe. ne cuiq; machineris dolos. et serpentis astutiam. ne alio/
 rum supplanteris insidiis. Non multum distat in vicio vel de/
 cipere vel decipi posse christianum. Et illa ad hoc de variis flo/
 ribus lumen exornent. Coluber ad bibendum veniens in aqua
 venenum deponit. ne eum venenum aqua concretū occidat. nu/
 dum hominem timet. caput tantū suum celat quando percutit:
 vbi sciens mortem suam. Serpens quidem si calamo percutiat
 moritur: si vero iterum percutiatur confirmatur. hiemali tem/
 pore infirmior efficitur: et a sentibus deuicitur. **R**igitur ante hye/
 mem circa se segetes colligit: vt illi escam prebeat. **A**nguis quā/
 do senuerit perdit aspectum: et si voluerit redire ad iuuentutem.
 ieiunat quadraginta diebus vt laxetur pellis. et sic angustū fo/
 ramen perquirat. vt dum nititur inde exire. pellem senectutis di

no. 1

no. 1

no. 1

no. 1

no. 1

no.

3

mittat. Pellicani cum suis a serpente filios mortuos inueniunt
lugent. et se ac sua latera percutiunt. et sanguine excusso ad cor
pora mortuorum sic reuiuiscunt. Aquila quoque quando senue
rit grauantur eius penne et oculi. et querit fontem et erigit pen
nas et colligit calorem: et sic oculi ipsius sanantur. et in fontem se
ter mergit. et ita ad iuuentutem redit. Multa in scripturis dicuntur
que creduntur esse incredibilia: et tamen sunt vera. Nihil enim
dicas ibi impossibile. ubi adest virtus altissimi. Nihil de huma
na fragilitate cogites. ubi plenitudo adest deitatis. sed quid te
ad iugum domini presentis vite prouocare conor exemplis. cum
nullum pene sciamus fuisse sanctorum: qui pcellosum huius
temporis agonem absque tribulatione et tempestate transierit. Sic
etenim bellator vulneris dolorem aut contemnit aut nescit: dum
uiuacitatis sensibus solam videtur cogitare victoriam. Et qui
hyemis tempore vadit ad balnea. prius asperitatem frigoris nu
dus patienter excipit: quia eum futura calefactio consolatur. Som
niis fere creaturarum difficile exultatio aliqua: nisi merore pre
eunte succedit. Sit ergo tanta in nobis futurorum fides. ut ad
modum non sentiamus nos illa sustinere que patimur. sed et ea
potius arbitremur nos obtinere que credimus. Quanta autem
apud deum merces. si in presenti homines precium non sperarent.
Quantis sudoribus hereditas cassa expetitur. Minori precio
margarita christi emi poterit. finis milicie tue erit regnum: non
terre et temporis sed eternitatis et celi. Nihil est filii quod possit
aut debeat preferre ei. qui verus dominus et verus pater et impe
rator eternus. cui enim rectius nostram vitam impendimus. quam
illi a quo eam accepimus. et cui eam usque ad finem debemus: quia
ipsius beneficio viuimus. Unde si maluerimus magis cesari mi
litari quam christo. postea non ad christum sed ad gehennam trans
feremur. Igitur nec affectum nec patriam nec honores nec di
uitias deo preferre debemus: quia scriptum est. preterit huius
mundi figura: et qui hunc mundum dilexerunt cum mundo pe
ribunt. Illi ergo militemus. qui militantibus sibi gloriam vite

34
eterne: honorem regni celestis. diuitias hereditatis sue: et diu-
tie cognitionis consortium perhenne largitur. Nam nullus rex
terrenus totius terre dominus est. Christus autem totius mun-
di rex est: quia omnia per christum facta sunt. Et quia regnum
celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Talis violentia deo
grata est. que neminem concutit. nullius damno innititur. in
hanc rapinam manus tuas mitte: que crimen non habet et con-
fert salutem. Sollicitudines enim nostre carnales quanto cario-
res sunt: tanto nos plus discruciant et fatigant. ac proinde in car-
nalibus affectionibus nunquam ita requiescit animus ut cruciatu
careat: dum necessitudines suas aut bonas amet cum amitten-
di metu. aut malas odit cum amittendi voto: in utroque sustine-
dis miseriis semper obnoxius est. Commuta igitur in melius
vitam tuam et eterno deo incipias militare: et deum habeas pro-
tectoorem. Sunt tamen multi qui non metu penarum: sed bene-
dictionum et re-promissionum desiderio veniunt ad salutem. Ni-
hil enim est dignius quam ut homo sit auctoris imitator. et secun-
dum modum proprie voluntatis: diuini sit operis executor. Nam
qui edere vult nucleum: oportet ut frangat nucem. Apostolus.
Rectius enim fuerat hominem subiisse coniugium et ambulasse
per plana: quam ad altiora tendentem in profundum inferni cadere.

no.

Capitulum decimum nonum. de
adulatione et detractione vitanda
et periculis huius vite.

Non credas laudatoribus tuis: immo irrisoribus
aurem non libenter accommodes. Omnis falsa
predicatio sectatur lucra et gloriam. querit huma-
nam: ut per gloriam nascantur compendia. Laudet
te esurientium viscera non ructantium opulenta conuiuia. Adulator

quippe blandus inimicus est. naturali ducimur malo. adulatoribus nostris libenter fauimus: quibus nos respondeamus indignos. et callidus rubor ora perfundat: tamen ad laudem suam intrinsecus letatur anima. Sed veritas angulos non amat. nec querit susurriones. Laus quippe iustos cruciat. iniquos exaltat. Sed iustos dum cruciat purgat. iniquos dum letificat reprobos monstrat. Nulli detrahes. nec in eo te sanctum putes si ceteros laceres. Accusamus sepe quod facimus. et contra nosmetipsos disertis in nostra vicia inuehimur: muti de eloquentibus iudicantes. Nunquam ergo huiusmodi hominibus appliceris: nec declines cor tuum in verba malicie. et audias. Sedes aduersus fratrem tuum loquebaris: et aduersus filium matris tue ponebas scandalum. Et apertius in ecclesiastico. Sicut mordet serpens in silentio: sic qui fratri suo in occulto detrahit. Sed dicis ipse non detraho. sed aliis loquentibus quid facere possum. Ad excusandas excusationes in peccatis ista pretendimus. Christ? arte non illuditur. nequaquam mea. sed apostoli sententia est. Nolite errare. deus non irridetur: ille in corde nos videmus in facie. Salom? loquitur in puerbiis. Ventus aquilo dissipat nubes: et vultus tristis linguas detrahentium. Sicut enim sagitta si mittatur contra duram materiam nonnunquam in mittentem reuertitur. et vulnerat vulnerantem: iuxta illud facti sunt mihi in arcum prauum. et alibi: qui mittit in altum lapid? recidit in caput eius: Ita detractor cum tristem viderit faciem audientis. immo ne audientis quidem sed obturantis aures suas ne audiat iudicium sanguinis illico conticescit: pallet virtus. berent labia: saliuua siccatur. Unde idem vir sapiens. cum detractoribus inquit. non commiscearis: quoniam repente veniet perditio eorum: et ruinam vtriusque quis nouit: tam scilicet eius qui loquitur quam illius qui audit loquentem. Et Thimotheo dicitur. Aduersus presbyterum accusationem cito ne receperis: peccantem autem coram omnibus argue ut ceteri metum habeant. Non est facile de perfecta etate credendum. quam et vita preterita defendit: et

honorat vocabulum dignitatis. Si me ergo vis corrigi delinquentem: aperte increpa tñ ne occulte me mordeat. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Nam in comparatione duorum malorum leuius maluz est aperte peccare. q̄ simulare et fingere sanctitatem. Quid vulneribus tuis prodest. si et ego fuero vulneratus: an solatium p̄uentium est amicum secum videre morientem. Quid enim mihi prodest si aliis mala mea referas? Si me nesciente peccatis meis immo detractionibus tuis aliū vulneres et cum certatim omnibus narres: sic singulis loquēs quasi nulli alteri dixeris. hoc est non me emēdare: sed vitio tuo satisfacere. Precepit enim dominus peccantes in nos argui debere secreto vel adhibito teste. et si audire noluerint: referre ad ecclesiam: habendosq; in malo pertinaces quasi ethnicos et publicanos. Nam ingenia liberaliter educata. facilius verecundia q̄ metus superat. Et quos tormenta non vincunt. interdū vincit pudor. licet multo melius est timore penarum emēdare peccata q̄ spe prosperorum diuine subiacere sententie. Qui enim non senserit deum per beneficia: sentiat per supplicia. Ceterum grande peccatum est odisse corripientem: maxime si te nō odio sed amore corripiat. Contra nos autem omnis consonat chor: et latrant vniversa subsellia. iunguntur nostri ordinis qui et roduntur et rodunt aduersus nos loquaces: p̄ se muti quasi ipsi alii sint q̄ monachi. et non quicquid in monachos dicitur redūdet in clericos: qui patres sunt monachorum. Detrimentum pecoris pastoris ignominia est. Sicut e regione illius monachi vita laudanda est qui venerationi habet sacerdotes christi: et non detrahit gradui per quem factus est christianus. Nam quando et inimicis prebemus beneficia: ipsorum maliciam nostra bonitate superamus. et mollimus duriciem et iratum animum ad beniuolentiam flectimus. Sed nec ille absq; inuidie infestatione esse poterit: qui soli deo placere gestierit. Inuidia enim non tā humanas amicitias. q̄ solam iusticiam persequitur. **Qui inuid?**

lege caute

Handwritten flourish

Handwritten flourish

est aliena felicitate torquetur. quoniam virtus semper inuidie
patet. **D**ifficile quoque euadit obprobria cui est amica iusticia.
immo si quis pie viuere voluerit. iniqui protinus irrisione blas-
phemant. Idem quoque consuetudo est detrahentis. ut malum su-
um semper velit negando geminare. et dicere se aut non fecisse.
quod fecit. aut bonum operatum esse zelo. **A**mirum ergo si con-
tra me paruulum homunculum immundi sues gruniant. et pedibus
margaritas conculcent. meque procul ab urbibus foro litibus tur-
bisque remotum sicque latentem reperit inuidia. **T**antum enim me
diligunt heretici. quod sine me esse non possunt. **S**ubmittam per-
sonas rebus tantum et criminibus est respondendum. Nil cause
prodest maledicentibus maledicere. et aduersarios talione mor-
dere. cum preceptum sit malum pro malo non reddi. Unde non
de aduersario victoriam. sed contra mendacium querimus veri-
tatem. Sed nec timeamus odia subire quorundam. Non enim
debemus hominibus placere. sed deo. **S**ic scitote me nunquam here-
ticis pepercisse. sed omni studio peregrisse ut hostes ecclesie mei
fierent hostes. Unde meam iniuriam patienter tuli. impietatem
contra deum ferre non potui. Latrant canes pro dominis suis.
et tu me non vis latrare pro christo. Sed falsus rumor cito oppri-
mitur. et vita posterior indicat de prioribus fieri quidem non potest.
ut absque morsu hominum vite huius curricula quis pertranse-
at. **M**alorum enim solacium est bonos carpere. dum peccantium
multitudine putant culpam minui peccatorum. Sed tamen ci-
to ignis stipule conquiescit. et exundans flamma deficientibus
nutrimentis paulatim emoritur. Nam si ante anno preterito fa-
ma mentita est. aut si certe verum dixit. cesset vitium cessabit et
rumor. Prima namque virtus monachi est. contemnere hominum
iudicia. Igitur non timebo hominum iudicium. habiturus iu-
dicem meum. Cupiunt enim vicini non suam. sed alienam discus-
tere vitam. Sed qui amicus est. etiam praua recta iudicat. **I**nuen-
ti enim sunt scioli tantum ad detrahendum. qui eo se doctos ostē-
tare velint. si cunctorum vitam lacerent. Sed nihil deo clausus

no.

no.

est: et tenebre lucent apud eum. Fuge tamen et tu in quibus potest
 male conuersationis esse suspicio: nec paratum habeas illud.
 Sufficit mihi conscientia mea: nec curo quid de me loquantur
 homines. Et certe apostolus prouidebat bona non solum coram
 deo sed etiam hominibus: ne per illum nomen dei blasphemare
 tur in gentibus: nec volebat se iudicari ab infideli conscientia.
 Si scandalizat inquit esca fratrem meum: non manducabo etc.
 Tolle igitur occasionem: volentibus occasionem. Nam casti-
 gare videtur alium: quisquis ab eius conuersatione dissentit.
 Sic et nos in ista prouincia edificato monasterio: et diuersorio
 prope structo: ne forte et modo Joseph cum Maria Bethleem ve-
 niens non inueniat hospicium. Tantis de toto orbe confluenti-
 bus turbis obruimur monachorum: ut nec ceptum opus desere-
 re: nec super vires deferre valeamus. Unde quia pene illud no-
 bis de euangelio contigit: ut future turris non ante computare-
 mus impensas: compulsi sumus fratrem paulinianum ad patri-
 am mittere: et semirutas villulas que barbarorum manus effu-
 gerunt: et parentum communium cineres vendere: ne ceptum
 sanctorum ministerium deserente: risum maledicis et emulis pre-
 beamus. Unde omnia plena periculis: omnia plena sunt laqueis:
 incitant cupiditates: insidiantur illecebre: blandiuntur lucra:
 damna deterrent. Amare sunt obloquentium lingue: nec semper
 veracia sunt ora laudantium: inde seuit odium: hinc decipit officium:
 et facilius est visitare discordem quam declinare fallacem. Silua succrescit:
 ut postea recidat. Ideo ager seritur: ut metatur. Nam plenus est orbis: ter-
 ra nos non capit: quotidie bella sectant: morbi subtrahunt: naufraga
 absorbent: et nihilominus detrahimus et litigamus. Vides quoque
 in ecclesia imperitissimos quosque florere: et quia nutrierunt fratris auda-
 ciam: et volubilitatem lingue consecuti sunt: dum non cogitant quod loquan-
 tur: prudentes se et eruditos arbitrantur: maxime si vulgi fauore ha-
 buerint: quod magis dictis lenioribus commouent. Et e contrario vi-
 des eruditum virum latere in obscuro: et persecutiones pati: et non
 solum in populo gratiam non habere: sed inopia et egestate

tabescere. Hec autem fiunt quia non est in presenti meritorum retributio sed in futuro.

¶ Ca. xx. de iuramento et vindicta et mendacio et stultiloquio vitandis.

Dixisti enim ni fallor: iure te mala malis reddere. et cum iurantibus iurare debere: quia aliquando iuravit dominus aut mala malis restituit. Scio primum non omnia nobis conuenire seruis que domino conueniunt. ne in comparatione famulorum domini videatur iniuria. Alioquin forsitan reclamare incipimus. Cur non e virginibus sed de aliis mulieribus generamur: aut cur mortui nostri die tertia non resurgunt. Iuravit scio sepe dominus: qui nos iurare prohibuit. Nec statim ex hoc temere blasphemare debemus: quod alios vetuerit dominus quod ipse faciebat. quia dici nobis potest: iuravit dominus quasi dominus quem iurare nemo prohibebat. quasi seruis iurare non licet nobis: qui domini nostri lege iurare vetamur. Verum ne in eius exemplo scandalum patiamur: ex quo tempore nos iurare noluit nec ipse iuravit. Et qualiter de iuramenti causa breuiter satis factum est: ita etiam ad vindicte negotium hunc eundem sensum facile prospicis posse sufficere: quod aliud est nunc tempus gratie in quo plenitudo perfectionis aduenit: aliud fuit legis: aliud prophetarum: dicente domino. Audistis quia dictum est antiquis: ne occiderent. Ego autem perfectiora precipio: que in ordine euangelii digesta suo loco lector inueniet. Ex quo enim filius dei hominis factus est: ex quo vetus fermentum iudaice traditionis est factum noua conspersio. Ex quo agnus non in figura: sed in veritate comeditur: ex quo secundum apostolum vetera transierunt: et facta sunt omnia noua. Ex quo iussum est imaginem terreni hominis deponere: et assumere formam celestis. Ex quo commortui viuimus: ex eo virtutibus consurreximus in christo. Jurare ergo non discas:

mentiri sacrilegium putes. Admonēdi itaq; sunt omnes vt di-
 ligenter caueant periurium, non solum in altari seu sanctorum
 reliquiis: sed etiam in communi loquela. Omne enim quod nō
 edificat audientes, in periculum loquentium vertitur. Veritas
 quidem claudi & ligari potest: vinci non potest: que & suorum
 paucitate contenta est: & multitudine hostiū non terretur. Pos-
 sunt tamen homines quibus iusti aliqua simulare p tempore, ob
 suam aliorumq; salutem. Consideremus ergo quid loquamur:
 quia pro omni verbo ocioso reddaturi sumus rationem in die
 iudicii. Verbum quidem ociosum est: q̄ sine vtilitate dicentis &
 audientis profertur. Stultiloquium autem estimo, non illorum
 tantum qui aliqua turpia narrant vt risum moueant: & fatuita-
 te simulata magis illudant illis quibus placere desiderant, sed
 etiam illorum qui sapientes seculi putantur: & de reb; phisicis
 disputantes dicunt se arenas litorum, guttas oceani & celorum
 spacium: terreq; punctum liquido comprehendisse.

**¶ Ca. xxi. de patientia & reconciliatio-
 ne: ac mortuis non lugendis.**

Dunc iam nobis de patientia & eius bonis loquendum
 est. Est enim igitur patientia omnium iniuriarum &
 passionum tolerantia, & expectationum omnium sine
 precipitatione sufferentia: quam si quis intellexerit & habuerit,
 contraria vite graua baiulat: bona omnia cōtinet, sororem ha-
 bet spem: & affines eius sunt res bone. Omnes patitur enim li-
 benter: quia sperat & speranda tollerat. Impatiēter enim fertur:
 quod non speratur. Omni autez virtuti patientia prefertur, qđ
 spe preente dinoscitur, aut spes fructus patientie subsequatur.
 Nec matre gaudet fide, & gubernaculum habet deum: consciēti-
 am, genus & ppinquitatem. Inde gloriosi dei testes efficiuntur,
 dum fide pleni: dum timore solliciti, dum continentie discipuli:
 dum filii spei duce sapientia reperiunt. Deinde coheredes xpi:

dum illum vsq; ad mortē patientie virtutibus imitantur. Unde tu passus iniuriam taceas: iram vince patientia. Sanctus. n. amor impatientiam non habet. Māsuetudo nāq; nulla passio-
ne turbatur: et specialiter ira et furore non rumpitur. Quam q. ha-
buerit beatitudinem consequetur domini voce promissam. ut
terram possideat. id est imperet et dominetur corpori suo. Nul-
la enim res ita inebriat. ut animi turbatio est tristitia que ducit
ad mortem: et hec abominanda tristitia est. Est quoq; ira que
iusticiam dei non operatur et furore proxima. mentis sue impotē
facit: intātū ut labia tremant. dentes cōcrepent: vultus quoq;
pallore mutetur. Animi vero leticia interdum dolores corporis
mitigat. q. si ad egrotationem corporis accedat egritudo animi:
duplicatur infirmitas. Dicit enim apostolus. Sol non occidat
super iracundiam vestram: Quid agemus in die iudi-
cii super quorum ira non vnius diei. sed tantorum annorū sol
erit testis. Igitur mitescat seuericia: mansuescat iracundia. remit-
tant sibi inuicem culpas suas: ne sit exactor vindicte qui petitor
est venie. Grandis offensa est nolle placare offensam. q. q. affe-
ctus et perturbationes q. diu in tabernaculo huius corporis ha-
bitamus: et fragili carne circumdamur. moderari et regere possu-
mus. amputare non possumus. Ideo psalmista dicit. Irascimini
et nolite peccare: quia irasci hominis est: et finem ire ponere
christiani. Unde quidam ait. Nam te verberibus necassem: nisi
iratus essem. Inde enim iusti dicuntur. dum omnia opera pati-
enter operantur. Multo quoq; melius est stomachum te dole-
re q. mentem. nec statim nobis penitentie subsidia blandiant:
que sunt infeliciū remedia. Cauendum est vulnus: qd dolore
curat. Quid enī boni habeat sanitas. languor ostēdit. Nā plus
sensimus quod habuimus postq. habere desinim. Nec scire pos-
sumus egrotationem malā nisi cū fuerit sanitas subsecuta. Et
quantū boni virtus habeat: vicia demonstrant. clariusq; fit lu-
men: cōparatione tenebrarum. Sed et considerem? quod ethni-
cus ille psalmus sonet. Justus es domine et rectum iudiciū tu-

no.

Um hoc non potest dicere nisi ille qui aduersa que patitur ma-
 gnificat dominum. et suo merito imputans in aduersis: de eius
 clementia gloriatur. Neceffe est enim vt qui se credere dicit in
 christum: in omnibus christi iudiciis gaudeat dicens. Sanus
 sum gratias ago creatori: languo et in hoc laudo domini volu-
 tatem. Quando enim infirmos tunc fortior sum: et virtus spiri-
 tus carnis infirmitate perficitur. **N**am fortitudo corporis imbe-
 cillitas anime est: et rursus anime fortitudo imbecillitas corpo-
 ris est. Patitur enim apostolus aliquid quod non vult: pro quo
 ter dominum deprecatur. Sed dicitur ei sufficit tibi gratia mea:
 nam virtus in infirmitate perficitur. Cur ergo durum sit quod
 quandoque patiendum est. **D**olemus autem quemque mortuum:
 ad hoc enim nati sumus vt maneamus eterni. Lugeatur
 mortuus: sed ille quem gehenna suscipit: quem tartarus deuor-
 rat: in cuius pena eternus ignis estuat: nam mors nostra pecca-
 tum est. Nos vero quorum exitum angelorum turba comitatur:
 quibus obuiam christus occurrit: grauamur magis si diutius in
 tabernaculo isto mortis habitemus. Ceterum nonne vereris ne
 tibi saluator dicat: Irasceris quia frater tuus meus factus est
 filius: indignaris de iudicio meo: et rebellibus lachrymis facis
 iniuriam possidenti. Cibum tibi negas: non ieiuniorum studio
 sed doloris. Non amo fragilitatem istam: ieiunia ista aduersa-
 rii mei sunt. Nullam animam recipio: que me dolente separant a
 corpore. Tales stulta philosophia habeat martyres: habeat ze-
 nonem vel cathonem. Si viuentem crederes fratrem: nunquam pla-
 geres ad meliora migrasse. Nam sicut preter hanc vitam est vi-
 ta alia beatorum: ita preter hanc mortem est mors alia impiorum.
Adversum mortis ergo duriciem: et crudelissimam necessitate
 hoc solatio erigimur: quod in breui visuri sumus eos quos dole-
 mus absentes. Neque enim mors: sed dormitio et somnus appellatur.
Nos dolendi magis quam quotidie stamus in prelio: et peccatorum
 viciis sordidamur: et accipimus vulnera. Absit tamen a fide no-
 stra: vt aliquam plagam dicam esse que non habeat consolatio

A
 H
 no.

nem: cum ppheta pclamet. Nunquid medicus non est in Gala
ad. Deus enim permisit te istius seculi fluctibus ventisque iacta
ri. ut expertus naufragium de cetero similiter periclitari caue
res. ita cuncta que passus es sicut intelligis vulnera corporis tui.
sic anime remedia sunt. Brevis enim vite spacium. eterna me
moriam compensabit.

¶ Ca. xlii. de tribulationibus et
obprobriis perferendis.

Oportet nos per multas tribulationes introire in reg
num celorum. Beati estis cum vos maledixerint homi
nes: et persecuti fuerint. et dixerint omne malum aduer
sus vos. Gaudete ergo et exultate. quia merces vestra copiosa est
in celis. future vite gloria presentis vite incommodis comparatur.
Precipue quia non quod patitur: sed quod facit contumeliam miser est. Unde et
christianis vexilla crucis sunt delicti trophea nostre vite non propter
sed miseris reportantur. In nostra classe viri fortes obprobria sciunt por
tare non munera. Nam christi vincula voluntaria sunt: et vertuntur in am
plexus. Siquis autem corpe imbecillus est: si adsit sapientia: aduersa
rui. id est diaboli certamina vincit. premaxime quam liberi arbitrii su
mus: sed ipsum dei nutritur auxillo. Quod paupertati non nobilitati: fu
turoque beatitudo promittitur. Retrahit quidem verecundiam senatorum: ne
sequatur pauperem christum: sed audiat a christo. Qui me confessus fuerit. et
mea verba in generatione hac adultera et peccatrice: et filii hominis
confitebitur eum in gloria patris sui cum angelis sanctis. Turpe est inter
parietes: senatorum pro christo voluntaria humilitate se delectum. Displicet
amicis si post ambitiosi habitus cultum plebeia et ignobilia indu
menta mutantur. Sed si hominibus placere velle ait apud christum servus non
essem. Et propheta in psalmo. Quomodo dissipat ossa eorum quod homi
nibus placet: confusi sunt quoniam deus spreuit eos. Optimum bona est
humana offensio per quam inuenitur servitus christi. tantum pernici
tiosa est amicitia: que dei prestat offensam: Sicut scriptum est.

Qui voluerit amicus fieri huius mundi: inimicus dei consti-
 tuetur. **D**icat quisque quod velit ego interim de me pro sensus
 mei paruitate iudicavi: melius esse confundi coram peccatori-
 bus super terram. quam coram angelis sanctis in celo: vel ubicumque
 iudicium suum demonstrare dominus. Unde Esaias. Vir sua
 gente nobilissimus qui socer regis Ezechie fuisse refertur. ius-
 su dei deposito cilicio nudus incedit. nec tamen ardui pudore
 precepti territus est. quomiuus dei imperium sequeretur. quia
 nihil honesti esse homini quam creatori suo parere iudicabat. Jo-
 hannes quoque baptista nobilis et in carne et in spiritu natus: ci-
 litium a pueritia in habitum. et locustas elegit in cibum. que nec
 peccati conscientia. nec paupertatis inopia: ad huius gloriam
 oneris sed sola futuri seculi beatitudine traheretur. Unde et apo-
 stoli stulti et inutiles: et tenuis fidei arguuntur. Inde Paulus
 apostolum proferam. quem quotiens lego. videor mihi non ver-
 ba audire sed tonitrua. qui oculo mentis futura contemplans
 dicebat. **Q**uis nos seperabit a charitate christi: tribulatio. an
 angustia. an persecutio. an fames. an nuditas. an periculum. an
 gladius. Illos pericula non separant: nos vero voluptates. Il-
 li cathenas bauulant innocentes: nos aurum circumferimus: cri-
 minosi. Illi in carceribus vincti: nos in tricliniis delicatis. Illi
 in neruo positi deum puro corde et sincera cogitatione laudan-
 tes: nos in ipsa forti ecclesia de forensibus calumniis cogitamur.
 et cum omnibus equaliter legis gratia data. gehenna seu regna
 promissa sunt: alii de vitiis alii de virtutibus meditantur. Cumque
 dictum sit generaliter omnibus: Dominum deum tuum adora-
 bis. et illi soli seruias: illis innocetia. misericordia. castitate. ie-
 iunio deo fideliter et sine fine seruiantibus: nos nobis adulte-
 ros eligimus quibus seruire volumus. Siquidem iuxta euange-
 lii sententiam. **O**mnis qui facit peccatum seruus est peccati. re-
 uera si amator pecunie sum scilicet glorie. si superbie. si ambitio-
 nis aut pompe: dum illi omne studium mee voluptatis impen-
 do. domino seruire non possum: quia duobus dominis neminem

posse seruire scriptum est. Non estis vestri dicit apostolus. Em-
pti enim estis precio magno: glorificate et portate deum in corpo-
re vestro. Clementer spiritus sanctus nostro iure nos conue-
nit: sciens hoc in usu publico apud omnes homines custodiri.
vt tanto seruus in opere domini esset cautior: quanto maiori
esset peculio comparatus. **U**t intelligamus quod strenui esse de-
beant in opere domini qui redempti sunt sanguine christi. vel
quod criminosi debeant iudicari qui cum sciant pro precio sue salu-
tis christi sanguinem datum: alteri qui nihil prestitit magis pre-
beant seruitute. rogo quo pudore obsequii aut laboris sui mer-
cedem sperabit a celo: cuius fuerit sollicitudo omnis in terra. Mer-
cennarius seculi non potest accipere mercedem christi. Omnis
miles in castris sperat annonam: qui fortiter in prelio pro ciuibus
laborauerit. Dignus est quidem mercennarius mercede sua: ne
mo tamen militans deo implicabit se negociis secularibus: vt
placeat ei cui se probauit. **A**postoli vox est. Emplectenda est igi-
tur tristitia que gaudia parit: nec eius consideranda materia:
quia sepe per dulcedinem fructus placet: quod amarum horruit in
radice. Et qui litterarum scientiam habere desiderat: si discendi non
susceperit tedia: peritie gaudia adipisci non poterit. Nec cuiusquam
eruditionis quisquam habere sufficiet gloriam: nisi estus fuerit an-
te perpeffus. **C**umque nos dei auxilio destitutos hostis inuaserit:
duxeritque captiuos: non desperemus salutem: sed iterum arme-
mur ad prelium. Potest fieri vt vincamus vbi victi sumus: et in
eodem loco triumphemus: vbi fuimus aliquando captiui. Nam
si iuuat dominus miseros habemus salutem: si despicit peccato-
res habemus sepulchrum. Multo grauior expectata quam illata
mors est. **A**d hoc enim laboremus et in seculi huius periclitemur
militia: vt in futuro seculo coronemur. Nec mirum hoc de hominibus
credere: dum dominus ipse temptatus sit: et de Abraam scriptura testetur
quod deus temptauerit eum. Quam ob causam et apostolus loquitur. Gauden-
tes in tribulatione: et scientes quod tribulatio patientiam operatur:
patientia probationem: probatio spes: spes autem non confun-

ditur. Scriptum est etiam quia propter te mortificamur tota die
et estimati sumus ut oves occisionis. Sed magna miserie conso-
lacio est quando in tormentis quis positus sit prospera secu-
turus.

¶ Ca. xliii. de timore ultimi iu-
dicii et statu huius vite.

Uade satis timeo, ne forte in retributionis die qua an-
te tribunal christi unicuique secundum sua facta reddendus
est. his qui in terrenis magis negociis quam in celestibus
laborarunt. iusti iudicii responsione dicatur. **I**te si potestis: et il-
lic ubi tota deuotione seruiuistis mercedem exigitis. Talis cau-
sa est virginum de euangelio quinque stultarum, que dum solici-
tudine secularium vanitatum se contra professionis sue ordinem
occuparunt, oleum unde verum lumen accenderent non habentes
in tenebris remanserunt. Ecce enim si umbrato repente ce-
lo solis claritas nostris aspectibus denegetur: et producte in no-
stram humilitatem pluuie terris immineant, si commotis ut as-
solet elementis ut in rotam sui currus tonitrua concitentur: et
dehinc fulgurum iacula palpebris terribiliter obiecta coruscent.
quamquam et de consuetudine ista contingunt, pauemus, contre-
miscimus: et prona ad terram deposita superbia ceruices submit-
timus. quid faciemus in illa die miseri: quando reuoluto celo cum an-
gelicis virtutibus igne dominus totus adueniet. quando cadentibus stellis
desuper sol in tenebras et in sanguinem luna mutabitur: quando motes sicut
cera liquefient: quando terra ardebit et arefient flumina: et maria sicca-
bunt contra reus naturam in sumpto diuinitus honore. ariditate
in aquis signis comparabitur: quando peccatores dicent montibus cadi-
te super nos: et collibus tegite nos: quando vocabunt homines
mortem et vocata non veniet: quando discrimina vertentur in
vota: et semper oderunt homines concupiscent. quando illud
implebitur tempus: quod lugubri Hieremias dicit affec-
tu dicens. Resperi in terram. et ecce non erant luminaria.

vidi montes et ecce erant trementes. et uniuersos colles turba-
tos. intendi aerem et ecce non erat homo et omnes volucres celi
pauebant. vidi et ecce camelus desertus. et omnes ciuitates succē-
se igni a facie domini et a facie ire indignationis eius. et interie-
runt uniuersa. **V**erum ne ex suggestione diaboli hec ad terrorem
non ad veritatem dicta credantur: de preteritis futura proban-
tur. quando talia in diluuiis. in sodomis. in egypto. in hieroso-
lymis sepe ob delicta hominum facta referantur. Sed veniet il-
la dies qua corruptiuum hoc et mortale. incorruptionem induet
et immortalitatem. Tunc ad vocem tube pauebit terra cum po-
pulis. et tu gaudebis: iudicaturus domino lugubre mundus im-
mugiet. Tribus ad tribus ferient pectora. Potentissimi quon-
dam reges nudo pectore palpitabunt. Exhibebitur tunc cum
sua prole ignitus iupiter. adducetur et cum suis stultus plato
discipulis. Aristotilis argumenta non pderunt. Tunc rustica-
nus et pauper erulabis. ridebis et dices: Ecce crucifixus deus me-
us. Ecce iudex qui inuolutus pannis in presepio vagit. Hic est
ille operarii et questuarii filius: hic qui matris gestatus in uero homo
deus fugit in egyptum. hic vestitus est coccino: hic qui sentibus co-
ronatus. Cerne manus iudee quas fixeras. Cerne manus romane quod
foderas. Videte corpus an idem sit quod dicebatis clam nocte tu-
lisse discipulos. O quot virgines. et quanta infamata pudicitia
coronabitur. O quantis in illa die expedisset. si membrorum sen-
su et viscerum vigore in hac vita caruissent. et quanti illic elingues
et multi feliciores loquacibus erunt. Et quanti pastores philoso-
phis. quanti rustici oratoribus. et quanti ebetes argutis pre-
ferendi sunt Ciceronis. Ibi enim cum ante tribunal christi ve-
nerimus: scimus nec Job. nec Danielem. nec Noe rogare posse pro
quoquam: sed unumquemque portare onus suum. Igitur siue le-
ges. siue vigilabis: annos tibi semper buccina in auribus sonet.
Et apostoli qui hunc horrendum diem impiis et peccatoribus
preuidere meruerunt. humiles erant mortuos suscitantes: et nos
super omnes erigimur. qui peccando quotidie nosmetipsos occi-

cidimus non respicientes in nostris flebilem infirmamque natu-
 ram. que nec in aduersis fortis est: nec in prosperis aliquando se-
 cura. **S**i enim intemperate cibis sumptus. aut immoderate potus
 acceptus leuem corpori febriciunculam concitauerit: deici-
 mus animam. affligimur. suspiramus. Nulla cura tunc est
 seculi: nulla villarum. nemo de patrimonio cogitat. nemo de fo-
 ro. Omnes calumnie. omnia lucra in periculo corporis conque-
 scunt. Currunt ad medicos: et pro remedio carnali promittunt
 munera. aurum. argentum. interdum etiam mancipia traduntur:
 et pene totum patrimonio aut negligitur aut donatur. ut con-
 sulatur vite quandoque periture: et per eterna salute omnis ad-
 modum homo negligens est. **O**mnis auarus illic. omnis fruga-
 litas largitoris animi tenacitate constringitur. ubi promptior vo-
 luntas et copiosior largitas deberet operari. Et cum scriptura di-
 cit. Nolite diligere mundum. neque ea que in mundo sunt. Sicut
 humana concupiscimus: sic amamus. quasi aliquid nascentes tu-
 lerimus in seculum: aut recedentes de seculo nobiscum auferre
 possumus. Nemo ad breuitatem temporis: nemo ad nature re-
 spicit conditionem. nemo considerat: nemo retractat vana esse
 omnia que aliquo fine clauduntur. Labuntur enim tempora: et
 preterita relinquentia ad futura festinant. Sed et dominus scit
 cogitationes hominum quam vane sunt. Cumque omnia cogitaue-
 rint per triginta annos. vna febriciuncula venit et tollit omnes
 cogitationes eorum. **S**icut sicut mane virens herba floribus ver-
 nans. delectat oculos contemplantium. paulatimque marcescens
 pulchritudinem perdit: et in fenum quod conterendum est verti-
 tur. ita species hominum vernat in paruulis: floret in iuueni-
 bus. viget in perfecte etatis viris. et repente dum senescit incane-
 scit caput. rugatur facies: cutis prius extensa contrahitur. **H**oc
 etiam langor facit et inedia: ut vultus prius pulcherrimus ad
 tantam transeat seditatem. **N**on qui quotidie recordatur se esse mo-
 riturum contemnit presentia: et ad futura festinat. **S**ed quanto
 in hoc seculo persecutionibus. paupertate: inimicorum poten-

tia. vel morboꝝ cruciatibus fuerimus afflicti. tanto post resur-
rectionem in futuro maiora premia consequemur. Igitur i die
iudicii securus inuenietur. si nulla dei offensa reperiatur. De
his ergo tantum solitudinem ⁊ curam habere debemus: que
nobiscum transferre debeamus. Ambient terrena gentiles: qui
bus celestia non debentur. Concupiscant presentia: qui futura
non credunt.

**¶ Ca. xiiii. de virtute humilitatis ⁊ simplicita-
tis ac tumentis animo euitando.**

Que ne rumusculos hominum aucuperis: vt offensaꝝ
dei populorum laude commutes. per bonam ⁊ malam
famam a dextris ⁊ a sinistris christi miles gradit̃. nec
laude extollitur. nec vituperatione frangitur. nō in diuitiis tu-
met. non contrahit̃ paupertate. ⁊ leta contemnit ⁊ tristis. **¶** Añ
iusti ⁊ fortis viri est. nec in aduersis frangi nec prosperis suble-
uari. sed in vtroq; esse moderatum. **¶** nolo te orare in angulis pla-
tearum. nec rectum iter precum tuarum frangat aura popula-
ris. **¶** nolo te dilatate fimbrias ⁊ ostentui habere philateria. ⁊ cō-
scientia repugnante pharisaica ambitione circumdari. **¶** fidelis
lector mecum intellige quid taceam. ⁊ quid magis tacendo loqr̃.
Quanto melius erat hoc in corde portare q̃ in corpore. ⁊ deum
habere fauorem non aspectus hominum. **¶** Quāuis enim aliis
vitiis carere possumus. ipocrisis tamen maculam non habere:
aut nullorum aut paucorum est. **¶** Sed sicut deprecantis humilitas
meretur premia: ita superbia confidentis dei auxilio deseritur.
¶ Tu autem frater inferius accumbe: vt minore adueniente sur-
sum iubearis ascendere. **¶** Super quem enim ait dominus. **¶** Reque-
scit spiritus meus nisi super humilem ⁊ quietum ⁊ tementem
verba mea. **¶** Sed vis scire quales dominus querat ornatus. ha-
beto prudentiam. iusticiam. temperantiam. fortitudinē. his pla-
gis celi includere. **¶** hec te quadriga velut auriga christi ad metā

concitam ferat. Nihil hoc monili preciosius: nihil hac gemmarum
 varietate distincti. Et omni parte decoraris. et ornamenta sunt
 tibi et tutamini. Philosophorum sententia est: sibi herere virtu-
 tes. Et apostoli Jacobi: cui una defuerit omnes deesse. **Et** sicut quatuor
 sunt virtutes quibus pugnamus et tegimur: sic quatuor sunt
 vitia quibus ab hoste percutimur. Stulticia: iniquitas: luxuria:
 formido: sed malicia finem non habet. Cognate sunt quoque sibi
 virtutes: rectitudo et simplicitas. nec ab invicem separari queunt
 sumptus et humilis **et** rusticus qui archana sapientie comprehen-
 dere nequit. Si tamen sapientum exempla in viuendo sectetur:
 iure inter sapientes connumerabitur. **Melius** est enim parua
 bona cum charitate facere sine scientia: quam magnis effulgere vir-
 tutibus cum admixtione discordie. Excelsa namque periculosius
 stant: et citius corruunt que sublimia sunt. Sed perspicuum est
 omnem creaturam quamuis ad perfectionem venerit. tamen indi-
 gere misericordia dei: et plenam perfectionem ex gratia dei non
 ex merito possidere. Nihil sic placet deo: sicut simplicitas et inno-
 centia. Unde spiritus sanctus in volatilibus non apparuit nisi
 in columba propter simplicitatem: et quadrupedibus in oue pro-
 pter mansuetudinem. **Illud** quoque tibi vitandum est cauti: ne
 vane glorie ardore capiaris. Cum facis elemosynam: deus solus vide-
 at. Cum ieiunas leta sit facies tua. nec ad te obuia pretereuntium
 turba consistat ut digito monstreris: nec satis religiosus velis vi-
 deri. et ne plus humilis quam necesse est: nec gloriam fugiendo queras plu-
 res enim paupertatis misericordie et ieiunii arbitros declinantes in
 hoc ipso placere cupiunt quod placere contententur. Et mixta immodum laus
 dum vitam appetit. Ceteris perturbationibus quibus mens ho-
 minis gaudet et egrescit: sperat et metuit: plures inuenio extra-
 neos hoc vitio: admodum pauci sunt qui cauerint. **Igitur** non
 queras gloriam: Sed cum fueris ingloriosus: non dolebis.
 Qui enim verba increpantis humiliter recipit: iam propinquam
 veniam habet reatus quem gessit. Grauis enim est perficere
 malum: quam facere. Non est tamen tante virtutis ab aliis factam inu-

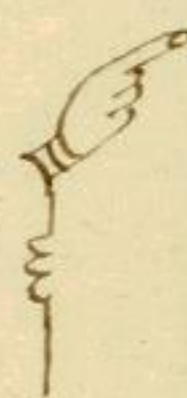
riam sustinere. quante gratie domini est placidū mitem ac trā/
quillum iniuriam facere non posse. Neq; vero te moneo ne de
deuitiis gloueris: ne de generis nobilitate te iactes: nec te cete
ris preferas. Scio humilitatem tuam. Scio te ex affectu dicere.
Domine non est exaltatum cor meum: neq; elati sunt oculi mei.
Stultissimum quippe est docere: quod nouerit ille quem doce/
as. **U**ox ex industria quasi confecta ieiuniis: tenuis nō sit et de/
ficiens. Sunt quippe nonnulli exterminantes facies suas ut ap
pareant hominibus ieiunantes. qui statim ut aliquē viderint
ingemiscunt: dimittunt supercilium. et operata facie vix vnum
supercilium liberant ad videndum: vestis pulla. cingulum sac/
ceum. et sordidis manibus pedibusq; rēter solus quia videri nō
potest estuat cibo: his quotidie psalmus ille decantatur. Deus
dissipat ossa omnium sibi placentium. Tristitiam simulat. et q̄si
longa ieiunia furtiuis noctium cibis protrahunt. Pudet reliq̄
dicere. ne videar inuehi potius q̄ monere. Omnia hec argumē
ta sunt diaboli. **I**mitantur igitur eum potius cuius palloz ex ieiun/
iis. elemosyne in pauperes: obsequium in seruos dei. humili/
tas cordis et vestiū. ac in cūctis sermo moderat⁹. Trade quoq;
te illi: cuius sermo habitus et incessus doctrina virtutū est. Nō
coturnatam affectes eloquētiam: nec more puerorū argutas sen
tentiolas in clausulis strues. Nec preteriens tetigi. ut eruditis
contentus auribus. nō magnopere cures quid imperitorū de in
genio tuo rumusculi iactitent. Sed pphetarū quotidie medul
las bibas. Quod et si patricii generis inter monachos esse cepi
sti: non sit tibi tumoris sed humilitatis occasio: ut imiteris fili
um hominis: qui non venit ministrari sed ministrare. **N**ā quan
to humilior tāto sublimior es: lucet margarita in sordib⁹. Quā
tumcūq; enim te deieceris. humilior christo non eris. **I**deo q̄q;
mibi multorum sim conscius peccatorum: et quotidie in oratio/
nibus flexis genibus loquar delicta iuuentutis mee ne memi
neris. tamen sciens dictum ab apostolo: ne inflatus superbia
incidat in iudicium diaboli. et alio loco scriptum est: superbis

deus resistit. humilibus autem dat gratiam: nihil ita a pueri-
 tia vitare conatus sum: quod tumentem animum et erectam cerui-
 cem dei contra se odia prouocantez. Foui enim magistrum do-
 minum et deum meum in carnis humilitate dixisse. Discite a me
 quia mitis sum et humilis corde: Et ante per canticum David
 cecinisse. Memento domine dauid: et omnis mansuetudinis eius.
 Et in alio loco legimus. Ante gloriam humiliabitur cor viri: et
 ante ruinam eleuat. **N**ihil enim ut crebro diximus tam pericu-
 losum est quam glorie cupiditas et iactantia: et tumens animus con-
 scia virtutum. Idcirco plus est animum deposuisse: quam cultum.
 Difficilius est arrogantia quam auro carem et gemmis. **N**ihil itaque
 prodest vile palliolum: fusca tunica: corporis illuuias: simulata
 paupertas. si nominis dignitatem operibus destruas: si inter for-
 des et inopias peccata non caueas. Fidele namque testimoniū est: si
 non habet causas mentiendi. Cui enim plus credit: plus ab eo
 exigitur. Potentes potenter tormenta patientur. **N**ec sibi quis
 de corporis tantummodo castitate supplaudat. cum etiam conui-
 cium in fratrem: homicidii sit reatus. Cadit quidem mundus: et
 ceruix erecta non flectitur. Pereunt diuitie: et nequaquam cessat aua-
 ricia. Congregare quam multi festinant: que rursus ab aliis occu-
 pentur.

**Ca. xxv. de humilitate christi
 quem sequi et imitari debemus.**

Quod christus baptizatur a seruo: et a deo filius appellatur:
 inter publicanos meretrices et peccatores ad lauacrum
 venit: et sanctior est baptista suo qui de celo venit in vte-
 rum: de utero in presepe: de presepe in crucem: de cruce in sepul-
 chrum: de sepulchro ad inferos: de inferis victor remeavit ad ce-
 los. Imitemur ergo saluatorem nostrum: quia ipse mitis et hu-
 milis pastor agnus et aries appellatur: qui pro nobis imolatus est:
 qui ab Isaac cornibus tenetur in sentibus. ex quo nil hac humi-

litate sublimius: qui bethleem in hoc paruo foramine celoz con-
ditoz natus est. Hic inuolutus pannis: hic visus a pastoribus.
hic monstratus a stella: hic adoratus a magis. In baptismo
christi humilitas: nostra est sublimitas. Illius crux nostra vic-
toria: illius patibulum noster triumphus est. Cum igitur laua-
chrum ⁊ crucis signum in frontibus demon inspererit: contre-
miscat. Qui aurea capitolia non timent: crucem timent. Qui cō-
temnunt scepra regalia ⁊ dapes christianozum. ⁊ purpuras ce-
sarum: sordes tamen ⁊ ieiunia pertimescunt. **F**ubet enim christus
ne quis discipulorum dicat q̄ ipse est christus. Mira ratio non
vult predicari: qui gaudet intelligi. agnosci amat: ⁊ odit offen-
di. magis vult se inuentum esse q̄ perditum: vt virtus sua illū
non fatur manifestaret alienus. Que autem maior potest esse
clementia: q̄ vt filius dei hominis filius nasceretur. Decē men-
sium fastidia sustineret. partus expectaret aduentū: inuolueret-
tur pannis. subiiceretur parentibus: per singulas adoleret eta-
tes. ⁊ post contumelias vocum: alapas. ⁊ flagella: crucis quoq̄
p̄ nobis fieret maledictum. vt nos a maledicto legis absolueret:
patri factus obediens vsq̄ ad mortem. vt illud opere comple-
ret: quod ante ex persona mediatoris fuerat deprecatus dicens.
pater volo vt quomodo ego ⁊ tu vnum sumus: ita ⁊ isti nobis
cum vnum sint. Ergo quia ad hoc venerat vt quod erat impos-
sibile legi: quia nemo in ea iustificabitur: ineffabili misericor-
dia vinceret publicanos ⁊ peccatores ad penitentiam prouoca-
bat. Unde nouum ⁊ mirabile est apud nos. Deus solus petētes
se amat. solus irascitur nisi petatur. Illo enim tempore quo sup-
plicia merebamur deus argumentum saluationis ostendit. vt
intelligere possemus q̄tum valeret prestare non lesus. qui tan-
tum donaret iratus. **A**memus ⁊ nos christum. ⁊ eius semp que-
ramus amplexus: ⁊ facile videbitur esse omne difficile. Breuia
putabimus vniuersa que longa sunt. **Q**uodq̄ beata dei geni-
trix a filio suo non didicit celos fabricare. angelos creare: mira-
deitatis insignia operari. sed tantum humiliari: ceterarumq̄

no. /

virtutum documēta inter humilitatis custodiā congregare.

¶ Ca. xxvi. de iusticia seu vite
rectitudine.

Sed iam de iusticia differamus: que est singularum re-
rum 7 personarum equissima distributio. quā q̄s obti-
nens 7 cui adherens. vitā suā disposite 7 sine cōturba-
tione conseruat. Custodit in omnib⁹ eq̄tatē: scit qd deo debeat.
qd sanctis: 7 qd equalibus reddat. qd nō denegat potestatibus
huius seculi: qd sibi retineat. qd primo cōpetat: qd alienis con-
cedat aut congruit. **I**ustū est enim deū colere 7 diligere ex toto
corde 7 ex tota anima 7 ex tota virtute. Sanctos 7 coequales ho-
norare: tributa impendere potestatibus. superbū nō esse: sed ma-
gis mitē 7 humilē. primos tanq̄ se diligere: alienos 7 inimī-
cos nō persequi odio sed amare. Subiectum esse prioribus vel
etate maioribus. q̄a 7 dñs cū esset omniū dñs a Iohanne q̄ ma-
ior est ī natis mulier: q̄a prior illo ī natiuitate hominū erat ba-
ptizat. et sic adimpleri omnē iusticiā p̄testat. Ex hac miseri-
cordia nascitur. obsequium deificum generatur: in his omnib⁹
quisq̄ inuenitur. non in merito in christo dicitur permanere:
quōniam hec omnia ipse christus est. Paulus nos gloriosus in-
format 7 instruit de christo dicens. Qui est nobis a deo iusti-
cia 7 sanctificatio 7 redemptio. Item alio loco qui est misericor-
dia pat̄ 7 dilectio: quam greci agapem vocant. Iniquus enim si
sequatur iusticiam: negat iniquitatem. Stultus si confiteatur
dei sapientiam: negat stulticiam. **Q**uodq̄ sapientia. fortitudo.
temperantia: 7 castitas solum prodest habentibus. Iusticia ve-
ro etiam aliis: etiam miseris prodest. que patrem vel matrem
non nouit: sed nouit veritatem. personam non accipit: sed imi-
tatur deum. **D**iscite ergo benefacere. **V**irtus enim discenda est.
nec nature tantum bonum sufficit ad iusticiam: nisi quis eru-
diatur congruis disciplinis. **D**iscenda est ergo iusticia: 7 ma-

gistorum sapientie terenda sunt limina. Secularis autem iu-
dex acceptis muneribus condemnat infontem. et reum liberat.
Quod interdum de ecclesie principibus dici potest. quod propter mu-
nera lacerent legem. et non perducant iudicium ad finem.

¶ Ca. xxvii. de fide spe et timore.

Sed autem fides ut inquit apostolus Paulus. est sub-
stantia sperandarum rerum quas speramus. et in re-
rum quas non videmus. credere et videre quis debet.
quod deus ea que promisit potens est et adimplere. et spem suam in
futurum transferre. et tunc fide plena poterit ad ea que promissa
sunt facillime peruenire. Hec nobis inuisibilia ante oculos ponit.
Ad hanc ingressi. et diaboli et potestatum huius mundi et ha-
rum tenebrarum uniuersa deserimus. deo cum fiducia proxima-
mus. Credere enim et sperare necesse est que deus iussit. cum que
diabolus surgeret abnegamus. Fidem spes sequitur. itaque de ip-
sa loquamur. Est igitur spes expectatio rerum omnium futura-
rum qua saluamur. Paulo scribente apostolo. Spe enim salua-
ti sumus. spes autem que videtur non est spes. Quis autem spe-
rat quod videt. Si autem quod non videmus speramus. per pa-
tientiam expectamus. Nec in se habet timorem. non illum dico
cuius obliuisci. et quem foras debet mittere quisquis in fide vi-
dit. sed qui vnus est de spiritibus quibus repletur Iesus. sicut
Esaias testatur. Eriget virga de radice iesse et flos de radice eius
ascendet. et requiescet super eum spiritus sapientie et intellectus.
spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie et pietatis. et re-
plebit eum spiritus timoris domini. Illum spiritum quem Da-
uid canit dicens. Timeate dominum iusti eius. vnde et beati ef-
ficiuntur. eodem protestante et dicente. Beatus vir qui timet do-
minum. Illum dicit timorem qui castus est et pudicus. Quoni-
am timor domini castus. Inquit David. permanet in seculis
seculi. Ergo duplex est timor. vnus appetendus et alius fugien-

dus. Est igitur timor appetendus, ammonitio et custodia rerum om-
 nium quas credimus aut speramus. Timeamus enim iudicium:
 quia speramus et metuimus dominum quia fortem illum iudicem
 credimus. Vere namque vita est deum nosse, timere eius potentiam,
 amare pietatem. Timor namque virtutum est custos. Securitas ad
 lapsum facilis si pauorem habueris, sollicitus eris. Leo in cau-
 las ouium tuarum intrare non poterit, quod ad prepositos ec-
 clesiarum, vel ad anime custodiam pertinet. Qui cautus est et ti-
 midus, potest ad tempus vitare peccata. Qui securus de iusti-
 cia repugnat deo, illiusque auxilio destitutus insidiis hostium pa-
 tet. Nunquam tuta est humana fragilitas, et quanto virtutibus cre-
 scimus, tantomagis timere debemus ne de sublimibus corrua-
 mus. Si iuxta ecclesiasten radix sapientie est timere deum. Bo-
 num autem diuidit, qui non inuitus aut necessitate aut legum
 metu facit bonum, sed ideo quia bonum est et ut mercedem bo-
 ni operis habeat.

¶ Ca. xxviii. de charitate et pace.

Ad charitatem nunc transeamus: quia omnibus maior
 est. Ut dicit Paulus, Deus cum dilexisset mundum, mi-
 sit unicum filium suum in similitudinem carnis pec-
 cati: ut de peccato condemnaret peccatum in carne. Qui preponit
 eam nobis rebus omnibus dicens, Et si locutus fuero linguis
 hominum et angelorum, charitatem autem non habeam, factus
 sum sicut cernentium tinniens aut cymbalum concrepans. Et si
 habuero prophetiam et cognouero omnia misteria et omnem sci-
 entiam, et si habuero fidem ita ut montes transferam, et si distri-
 buero omnia mea in cibos pauperum, et si tradidero corpus me-
 um ita ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil sum.
 Caritas magnanima est, caritas benigna est, caritas non
 emulatur, non inflatur, non agit perperam, non irritatur, non
 confunditur, non querit que sua sunt, non cogitat malum, non gau-

det super iniusticia: gaudet autem veritati. **S**omnia sustinet. oia
credit: oia sperat. Charitas nunq̄ excidit. nihil enī amantibus
durū est: nullus est difficile cupientibus labor. Solus autē ille
amor pbabilis est: qui deo ⁊ virtutibus anime coaptat̄. Nihil ē
enim qd̄ non tolleret: qui perfecte diligit. **Q**ui autem clementiā
non habet: nec indutus est viscera misericordie ⁊ lachrymarum.
q̄zuis spūalis sit: non adimpleuit legē xp̄i. **U**nde legit̄ q̄ beat⁹
Iohannes euangelista cum ephesi senex vix inter discipulorum
manus deferretur: nihil aliud per singulas solebat pferre colle
ctas: nisi filioli mei diligite alterutrum. Discipuli s̄ autem petē
tibus quare semper id diceret: respondit: quia preceptum dñi ē:
⁊ si fiat solum sufficit. Sed obsecro te ne amicū qui diu querit̄:
vix inuenitur: difficile seruatur: pariter eum oculis mens amit
tat. Nā amicicia que desinere pōt: nunq̄ vera fuit. Vera nāq̄
amicitia nullo liuore sociata in quanto auget̄ numero: t̄to cre
scit ⁊ roboze. **D**eclina igitur a malo ⁊ fac bonum: inquire pacem
⁊ persequere eam: nisi oderimus malum: bonum amare non pos
sumus. quin potius faciendum est bonum: vt declinemus a ma
lo. Pax querenda est vt fugiamus bella: nec sufficit eam quere
re nisi inuentam fugientemq̄ omni studio persequamur. que
exuperat oēm sensū in q̄ habitatio dei est. **D**icēte ppheta. **E**t fa
ctus est in pace loc⁹ ei⁹. **I**nfern⁹ itaq̄ inter fratres diuidit: q̄cqd̄
ergo separat fratres infernus est dicēdus. **C**ōcordia enī parue
res crescūt: sic ⁊ discordia maxime delabunt̄. Pulchre igit̄ pse
cutio pacis dicit̄: iuxta illud apl̄i. **H**ospitalitatem psequētes: vt
nō leui citoq̄ sermone: ⁊ vt ita loquar summis labiis hospites ī
uitemus: sed toto mentis ardoze teneamus: quasi auferētes sei
cum de lucro nostro atq̄ compendio.

Ca. xxix. De infirmis ⁊ pauperi
bus receptandis.

Sqs ceperit egrotare trāfferat̄ ad exedrā latiorē: ⁊ t̄
to senū ministerio cōsoueatur: vt nec delicias vrbium

nec matris querat affectū: nec liceat dicere cuiq̄ tunicā ⁊ sagū
 tertaq̄ iuncis strata non habeo. Itaq̄ iconom⁹ vniuersa mo/
 deret: vt nemo qd postulet nemo taceat. **S**eruias fratrib⁹ ho/
 spi tū laua pedes: pauperib⁹ ⁊ fratrib⁹ refrigeria sumptuū ma/
 nu ppria distribue. qm̄ qcqd habēt clerici pauper⁹ ē: ⁊ dom⁹ eo/
 rum oib⁹ debēt esse cōes. Susceptioni enī peregrinor⁹ ⁊ hospitiū/
 um inuigilare debent. Docet Salomon misericordie operib⁹ in/
 sistendū. nō nostris fidēdū virib⁹: sed a deo esse auxiliū flagitā/
 dū. **S**ed esto q̄ equeris pauperibus. inopum cellulas dignan/
 ter introeas. manus debiliū sis. aquā portes. ligna concidas:
 focū extruas. Sed vbi vincula. vbi alape. vbi sputa. vbi patibu/
 la. vbi mors. Cūq̄ hec oīa que dixi feceris. ab Eustochio pau/
 laq̄ vinceris. Nec dico nō quo de ardore tue mētis dubitē. sed
 quo currentē impellā: ⁊ acriter dimicanti feruorē augeam.

¶ Ca. xxx. de patientia hominis
 ⁊ misericordia dei.

Aripe ergo queso occasionē ⁊ fac de necessitate virtutē.
 Nō querūt ī xpianis initia: s; finis. Paul⁹ male cepit:
 sed bene finiuit. Jude laudant̄ initia: s; finis pditiōe
 dānat̄ ⁊ licz de⁹ nō vult mortem peccatoris s; vt cōuertat̄ ⁊ vi/
 uat: tñ tepidos odit ⁊ cito ei nauseā faciūt. Cuiq̄ plus dimittit̄:
 plus diligit. Un̄ meretrix illa xpī dilectrix in euāgelio baptiza/
 ta lachrymis suis ⁊ crine quo multos añ decepat pedes dñi ter/
 gens saluata ē. Nō qdē habuit crispātes mitras. nec stridētes
 calciolos. nec orbes stibio fulcinatos. Nā q̄zto fedior: tāto pul/
 chrior. Que demū ploiat ad crucē vngēta parat: querit ī tumu/
 lo. oritolanū it̄rogat: dñm recognoscit. pergat ad ap̄los: reptū
 nūciat. illi dubitat̄: ista cōfidit. Nō. n. tā peccati crimen arguit̄:
 q̄z velox cōuersio ī penitētie celeritate laudat̄. nec de⁹ cogeret
 penitere. si nō esset penitentib⁹ veniā cōcessur⁹. **F**ilibi. n. plus
 repugnat deo. q̄z cor impenitens. Hoc solum crimen est quod

no
veniam consequi non potest. precipue quia non est iniustus de
us ut propter multa mala obliuiscatur paucorum bonorum: immo
de nullo sic irascitur deus quam si peccator superbiat. et erectus ac ri
gidus non inflectatur in fletu: nec misericordiam postulet pro
delicto. **N**ihilque sic offendit deum sicut erecta cervix post pecca
ta: et ex desperatione contemptus. **U**nde et vos non desperetis ve
niam scelerum magnitudine. quia magna peccata magna delectat
misericordia: nam deus non vult inferre supplicia sed terrere pas
suros. ipseque ad penitentiam prouocat ne faciat quod cominat
est. **D**emonum autem nullus est qui parcat. omnes ad predam
festini venient: ante faciem ipsorum ventus urens. et quicquid vultui
ipsorum obuium fuerit. urere desiderabunt et perdere. **S**ed nec quisquam
per patientiam bonitatis dei de peccatorum suorum impunitate con
tendat: nec ideo istum estimet non offensum. quia necdum est
expertus iratum: immo magna est ira quam peccantibus non ira
scitur deus. **U**nde in Ezechiele ad Hierusalē. Jam nondum ira
scar tibi zelus tuus recessit a me. **S**ed reuera deus hominibus non
irascitur sed vitis: que cum in homine non fuerint nequaquam pu
nit. **D**abet autem et ira dei mensuras. quantum et quanto tem
pore: et ob quas causas et quibus inferat. **I**uxta illud quod scri
ptum est. **E**ibabis nos pane lachrymarum in mensura. **M**iseri
cordiam igitur a deo consequitur: qui se putat esse miserum. **N**am
deus qui nullis viribus superari potest: publicani tamen precibus
vincitur. **Q**uanto ergo tempore te errasse nosti. quanto tempore
deliquisti. tanto tempore humilia te ipsum deo: et satisfacito ei in
confessione penitentiae. **Q**uia quod peccati est aliqua sorde maculat?
de ecclesia christi non potest appellari: nec christo subiectus dici. **I**gitur
qui errauimus iuuenes. emendemus senes. iungamus gemitus
et lachrymas: copulemus culpas simpliciter confitendo. **N**am qui
post lapsum peccatorum ad veram penitentiam se conuerterint. ci
to a misericordiae iudice veniam impetrabunt. **Q**uia apud deum non tam
valet mensura temporis quam doloris. nec abstinentia tantum
ciborum: quantum mortificatio viciorum. **S**ed et magnum

peccatum magnis diuturnisque cruciatibus luitur: culpaque leuis
 presenti supplicio compensata sit. Et sic magnum peccatum ma-
 gna indiget misericordia. Conclufit enim deus omnia sub pec-
 cato: vt omnibus misereatur. Sed frustra voce assumitur peni-
 tentia: si permanent opera. sed ne diutius pertrahā habeto pau-
 ca pro pluribus: in quibus non tam ordo queritur q̄ pfectus.
 Age ergo tu caue festina age vt in hac spiritualitate pficias. ca-
 ue ne quod accepisti bonum: incautus et negligens custos amit-
 tas. Curre vt nō negligas: festina vt celerius cōprehendas. Nā
 cepisse multorum est: ad culmen peruenisse paucorum. Tribuat tibi
 christus vt audias et taceas: vt intelligas et sic loquaris.

¶ Sequitur Ca. xxxi. et vltimum sine
 titulo quo concludit regulam.

Et quoniam ita se natura habet vt amara sit veritas et
 blanda vitia estimetur: vt Paulus ait apostolus. In-
 micus vobis factus sum verum dicens. Unde et quia
 saluatoris dura videbantur eloquia: plurimi discipulorum retro
 sum abierunt. Non est mirum si et nos ipsi vitiis detrahentes: of-
 fendimus plurimos. Disposui tamen nasum secare fetentem: ti-
 meat qui strumofus est. Quid tamen ad te qui te intelligis in-
 nocentem. nemo reprehendat q̄ aliquos aut laudamus aut car-
 pinus: cum et in arguendis malis sit correptio ceterorum. Et in op-
 timis predicandis boni ad virtutum studia concitentur. Nos. n.
 vt scitis hebreorum lectione detenti: in latina lingua rubiginem
 obduximus. intantum vt loquentibus quoque nobis: stridor qui-
 dam non latinus interstrepit. Unde ignoscite ariditati: et si im-
 peritus sum sermone inquit apostolus. sed nō sciam illi vtrūque
 non deerat: et vnum humiliter renuebat. Nobis vtrumque deest:
 quia quod puri plausibile habueramus amisimus. nec scientiā
 quam volebamus consecuti sumus: iuxta esopianam fabulam.
 Dum magna sectamur etiam minora perdentes. Non plonga-

24
†
buntur ultra sermones mei quoscumque loquar. **E**a propter mo-
neo et flens gemenque cōtestor: ut dum huius mundi vitam curri-
mus non duabus tunicis. i. duplici vestiamus fide: non calcia-
mentorum pedibus mortuis videlicet operibus pregrauemur. nō
diuitiarum onera ad terram premant. non virge. i. potentie secu-
laris querat auxiliū. non pariter et christum velim⁹ habere et se-
culum: sed per breuibus et caducis eterna succedant. Sed et pre-
cor vos qui fideles estis. ut ita vitam vestram et conuersationē
seruetis. ne in aliquo vel ipsi scandalū patiamini: vel aliis scan-
dalū faciatis. sed sit vobis summi studii summeque cautele ne quis
in hanc sanctorum cōgregationē pollutus introeat: ne quisquis
iebusus habitet in vobis. Dñs Jesus contrectat sathanā sub
pedibus vestris. et incolumes vos et plura etate florentes: xp̄us
deus noster tueatur omnipotens. Sed et sp̄s sanct⁹ nobis pre-
stare dignetur. ut in hoc seculo factores mandatorum suorum effecti: in
huius vite agone probati et fideles inuenti. sp̄ualibus fructibus
ditati: his continentibus mereamur adiungi. Ipsi gloria et im-
perium cum eterno patre et eodem spiritu sancto in cuncta secu-
la seculorum. Amen.

¶ Finit Aureola sancti Hieronymi foeliciter.

¶ Registrum huius libri.

¶ Primum vacat.
Incipiunt.

¶ Ita interioris.
Ille fuerat.

¶ Possibile.
Lates Aua.

¶ Honora.
Honorat.

¶ Uagatur.
Doleamus.

¶ Cidimus.
Deus resistit.

¶ finis.

Supp. An. Typ. II. pag. 582. num. 5110.

†

o/
ri
u/
ō
u
ei
e/
ē
n
e
is
b
e
z/
i
e
u

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Second block of faint, illegible text, also likely bleed-through from the reverse side.